

”JEG KOMMER OGSÅ I MORGEN”

**PROJEKT SKULK – INSPIRATION TIL SKOLER, LÆRERE OG
VEJLEDERE TIL HÅNDTERING AF SKOLEFRAVÆR**

INSPIRATIONSHÆFTET BYGGER PÅ ERFARINGER OPSAMLET Gennem PROJEKT SKULK OG ER
SKREVET AF PROJEKTLEDER JANNE HJORT.

INDHOLD

1. INTRODUKTION	4
1.1 FRA FRAVÆR TIL FREMMØDE	5
1.2 LÆRERENS ROLLE	6
2. DE TRE ELEMENTER	9
2.1 1. AT HAVE BETYDNING	9
2.2 2. AGENTHED I EGET LIV	10
2.3 3. NOGET AT VÆRE SAMMEN OM	11
3. IDEER OG PRAKTISKE EKSEMPLER – INDIVIDUELLE INDSATSER	13
3.1 DEN INDIVIDUELLE SAMTALE – MED BRUG AF MINDMAP	14
3.2 LØSNINGSFOKUSERET TILGANG	20
3.3 KLIPPEKORT	23
3.4 SKALA-SPØRGSMÅL	25
3.5 HOLD FAST I FREMSKRIDTENE	28
3.6 SUCCESHISTORIEMODEL	30
3.7 FORÆLDRESAMARBEJDE	32
4. GRUPPE- OG KLASSEINDSATSER	33
4.1 "VI MØDER TIL TIDEN" (3.OG 4. KLASSE)	33
4.2 "HVORFOR ER DET VIGTIGT AT MØDE I SKOLE HVER DAG?" (5. OG 6.KLASSE)	37

4.3 KONKURRENCE OM AT ØGE FREMMØDET (9.KLASSE)	38
4.4 SEND EN SMS VED FRAVÆR (7. – 9.KLASSE)	40
4.5 "GODMORGENSKOLE" (6. – 8. KLASSE)	41
4.6 HVAD ER EN GOD SKOLEDAG? (8.KLASSE)	42
4.7 "VI ER GODE SAMMEN". (PIGER I 4. KLASSE)	44
4.8 FAMILIEKLASSE PÅ SKOLEN	47
5. NÅR VI HAR GJORT ALT OG PROBLEMET STADIG IKKE LØSER SIG – HVAD SÅ?	48
5.1 NETVÆRKSØDET	48
6. SKOLENS RUTINER TIL FOREBYGGELSE AF SKOLEFRAVÆR	50
6.1 PROJEKT SKULKS STRATEGI TIL FOREBYGGELSE OG NEDBRINGELSE AF SKOLEFRAVÆR	51
6.2 EKSEMPEL PÅ EN SKOLES STRATEGI UD FRA FOREBYGGELSESTREKANTEN:	52
7. REFERENCER OG IDEER TIL FORTSAT LÆSNING	54

---

1 INTRODUKTION

Dette inspirationshæfte henvender sig til lærere, vejledere og ledere i folkeskolen. Hæftet indeholder inspiration og praktiske eksempler til, hvordan man som lærer og skole kan arbejde med at nedbringe skolefravær.

Inspirationshæftet bygger på erfaringer fra Projekt Skulk, der er gennemført af: Projektarbejder Ulla Kjær Rytter, pædagog og supervisor, og projektleder Janne Hjort, kandidat i socialt arbejde og socialrådgiver.

Projekt Skulk er et metodeudviklingsprojekt. Formålet med projektet har været at udvikle og afprøve ideer til forebyggelse og nedbringelse af børns skolefravær

på Hasle Skole og i boligområdet Herredsvang. Projektets målgruppe har været 4. – 9. klasses børn, som er bosiddende i Herredsvang samt 0.-9. klasses elever på distriktskolen Hasle Skole i Aarhus.

Projektet er foregået i perioden 2011-2013 og er finansieret af satspuljemidler fra puljen "Styrket indsats", som er en social og forebyggende indsats i problemramte boligområder i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

Projekt Skulk er et metodeudviklingsprojekt. Formålet med projektet har været at udvikle og afprøve ideer til forebyggelse og nedbringelse af børns skolefravær på Hasle Skole og i boligområdet Herredsvang.

1.1 FRA FRAVÆR TIL FREMMØDE

Børn tilbringer i dag meget mere tid uden for hjemmet end tidligere. Derfor har du som lærer stor indflydelse på børnenes trivsel og udvikling. Børn og unge skal føle sig godt tilpas med at komme i skole, så de er parate til at håndtere skolens udfordringer og lære optimalt. Skolen er et magtfuldt sted, hvor børn og unges identitet skabes, og der er tendens til at glemme lærernes betydning og indflydelse.

FOR MEGET FRAVÆR HÆNGER OFTE SAMMEN MED:

- Problemer mellem eleverne - og mellem elever og lærere
- Undervisning, der opleves som kedelig - eller alt for let
- Dårligt fællesskab i klassen
- Problemer i hjemmet - fx med familien
- Personlige problemer - for eksempel lavt selvværd, spiseforstyrrelser eller depression

Skolefravær kan opstå i alle familier og igennem hele barnets skolegang, men vi ved, at der er øget risiko omkring skolestart, i overgangen til udskoling, ved skoleskift, efter sygdom og efter længere ferier.

I Projekt Skulk har vi især arbejdet med de elever, der har bekymrende meget skolefravær, og hvor man fra skolens side "har prøvet alt". Vores erfaringer viser, at elever med bekymrende højt skolefravær ofte kommer fra familier, der befinder sig i en udsat position og er ramt af sociale problemer.

INDSATSER PÅ TRE NIVEAUER

Man kan være tilbøjelig til at tænke, at årsagen til fravær alene skyldes eleven selv. Men hvis vi ensidigt arbejder med børnene individuelt, opnår vi kun i ringe grad at gøre noget ved problemet. Børns og unges handlinger og udvikling finder sted i et samspil med andre.

Mange af de børn og unge, vi har arbejdet med, har været bosat i udsatte sociale boligområder, hvor flertallet af familierne har en anden etnisk herkomst end dansk.

Vi har i Projekt Skulk arbejdet med at forebygge og nedbringe skolefravær på tre forskellige niveauer, som vi vil vise eksempler på her i hæftet. Eksempler der kan inspirere dig i arbejdet med eleverne og deres fravær. De tre niveauer er:

- **Individ - indgribende:** Indsatser i forhold til den enkelte elev.
- **Gruppe - foregribende:** Indsatser i klasser og i særlige risikogrupper.
- **Generelt - forebyggende:** Indsatser, hvor formålet er at hindre, at skolefravær opstår.

1.2 LÆRERENS ROLLE

“Tommy har svært ved at møde til tiden om morgenen og kommer gang på gang for sent efter frikvarteret. Ofte har han ikke styr på sine bøger, lommeregner og skriveredskaber. Han fik ikke afleveret sidste matematikaflevering, fordi hans PC brød sammen. Han har en kort lunte og bliver hurtigt negativ og opgivende.”

Man synes, at man har forsøgt alt, men intet ser ud til at virke. Men hvad er det, vi retter vores opmærksomhed imod? Hvordan er det, vi forsøger at løse problemerne?

Når der er problemer med en elev, er det almindelig praksis at rette fokus på problemerne og deres årsager. Men jo mere vi fokuserer på problemerne, jo flere ser vi, og jo større virker de.

Børn med problemer i skolen bærer ofte på negative historier og definitioner af, hvem de selv er. De har ofte et dårligt ry i skolen hos kammeraterne, lærerne og skolens ledelse. Et sådant omdømme kan være svært at komme af med. Vi forstår os selv gennem de historier, der bliver fortalt om os, og på den måde har de en identitetsskabende funktion. Man kan sige, at identitet skabes af de historier, andre fortæller om dig og de historier, du fortæller om dig selv.

☞ **Det er noget inde i mig, det er galt med.**
(en elev)

FOKUS PÅ ELEVEN SUCESER

Selvom de dominerende negative historier har stor indflydelse på, hvad eleven tænker om sig selv, og hvad du som lærer tænker om eleven, kan der altid

fortælles en alternativ historie, som er baseret på andre levede erfaringer. Der er utallige fortællinger om et menneske, der aldrig bliver fortalt.

Som lærer kommer man let til at overse de dage, hvor eleven går i skole og følger undervisningen. Man glemmer de dage, hvor eleven bidrager til fællesskabet med sine gode ideer og kvikke bemærkninger. Det drejer sig om at være opmærksom på de undtagelser fra problemerne, der også er. Forsøg at være aktivt undersøgende på en bredere historie om eleven der lægger vægt på elevens succeser og hensigtsmæssige strategier. Vær især nysgerrig på de perioder, hvor den unge er i skole hver dag. Hvad gjorde, at vedkommende kom i skole? Det er undtagelserne, der kan blive begyndelsen til nye handlemuligheder.

☞ **Dejligt, at du er mødt. Hvad gav dig lyst til at komme i skole i dag?**

Gennem praktiske eksempler vil vi vise, hvordan du med en narrativ tilgang og en anerkendende og løsningsfokuseret praksis kan møde disse elever på en mere opmuntrende måde.¹

¹ Teoretisk tager vi afsæt i den systemiske og narrative tilgang, hvor vi her har fokus på de relationer, den enkelte elev indgår i, og de historier eleven fortæller om sig selv, og de historier andre fortæller om eleven. Den narrative metode er grundlagt af socialrådgiver og terapeut Michael White (1950-2008).

Den narrative idé er baseret på, at vi alle fortæller historier for at skabe mening med os selv og vores livsvilkår. Vi er imidlertid ikke eneforfattere til vores egen historie. De dominerende historier styrer vores liv og er opstået gennem oplevelser i barndommen, i hjemmet, i skolen, i klubben og hvor, vi ellers færdes.

Nogle af disse dominerende historier har konstant indflydelse på, hvad vi tænker om os selv. Hvis man i skolen betragtes som adfærdsvanskelig eller en, der pjækker – så er der en tendens til, at man også opfører sig derefter. Ved at du stiller dig til rådighed og ser eleven i et nyt lys, viser du, at eleven har betydning for dig og klassens fællesskab.

Ved at skelne mellem de dominerende problemhistorier og deres modhandlinger kan du gøre eleven bevidst om de ting, der virker og gøre ham eller hende i stand til at handle på nye måder.

” **Det betyder altså noget, når du ved, at der bliver tænkt på dig, og at der er nogen, som bekymrer sig om dig. (en elev)**

De praktiske eksempler i dette hæfte har til formål at give dig øgede handlemuligheder, der kan være med til at skabe forandringer og fremme dine elevers fremmøde i skolen.

Grundlaget for alle de praktiske eksempler bygger på nogle vigtige underlæggende værdier og anbefalinger, som vi har opstillet i tre elementer. Du kan læse mere om de tre elementer på de følgende sider.

VIDSTE DU AT SKOLEFRAVÆR KAN MEDFØRE:

- FAGLIGE VANSKELIGHEDER
- DÅRLIGE KARAKTERER
- TRIVSELSPROBLEMER
- KONFLIKTER MED BÅDE LÆRERE OG ELEVER
- EKSKLUSION FRA FÆLLESSKABET
- "ASOCIAL" KARRIERE
- EGENTLIG FRAFALD FRA SKOLEN

STATISTIKKER VISER AT:

Jo højere skolefravær en elev har, jo dårligere karakterer får han eller hun.

Elever, der kommer i skole hver dag, uanset fagligt niveau, øger deres mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse

2 DE TRE ELEMENTER

2.1 1. AT HAVE BETYDNING

Det er vigtigt, at du giver eleven følelsen af, at du er glad for at se ham eller hende. At elevens fremmøde har en betydning for dig som lærer, for klassen og det sociale fællesskab. Mange såkaldte svingdørselever har nemlig følelsen af ikke at høre til. Kammerater og lærere opfatter dem ofte som en belastning og ser helst, at de holder sig væk, fordi de er opmærksomhedskrævende og forstyrrende for undervisningen.

”Jeg har lige været syg, og da jeg kom tilbage, var der ingen, der opdagede det. Jeg er bagefter i mange fag, og jeg ved ikke, hvad de har lavet, mens jeg er væk. Jeg er ved at opgive. Jeg føler, det er lige meget, om jeg er der for både læreren og klassekammeraterne. (en elev)

Det handler om at give eleven en følelse af betydning. Betydning i forhold til andre og i forhold til de handlinger de foretager sig, så de føler sig værdsat og finder det meningsfuldt at møde op.

ELEVENS EGEN FORTÆLLING I CENTRUM

At have betydning handler også om anerkendelse. Vi søger alle efter anerkendelse fra de personer, der betyder noget for os. Eleverne vil have anerkendelse

fra deres forældre, lærere, klassekammerater og andre mennesker, som betyder noget for dem.

”Det betyder altså noget, når nogen siger: Det er fedt, du er her. (en elev)

Den største anerkendelse, du kan give dine elever, er, at være nysgerrig på deres liv. Udforsk, hvad det er for historier, de fortæller om sig selv, og hvad de fortæller om hinanden. Hvad er deres værdier og deres håb og drømme for fremtiden? Gennem menneskers fortællinger om sig selv kan vi forestille os det, der kunne være og derved begynde at sætte en forandring i gang.

Det er eleverne selv, der sidder inde med den afgørende viden om, hvad deres problemer består af, og hvad der konkret kan få dem til at ændre adfærd. Det kan være udfordrende at lytte til elever, der pjækker meget eller som af forskellige årsager har højt skolefravær, men de har en viden om deres liv, som kan være nyttig, og som ofte ikke bliver udnyttet.

En måde at skaffe sig den viden på er ved at tale direkte med dem. Hvordan du gør det i praksis, kan du finde eksempler på her i hæftet (Se kapitlet ”Ideer og praktiske eksempler – Individuelle indsatser” side 13).

DET KAN DU GØRE:

- **Sig ”godt du kom”,** når eleven møder op.
- **Sørg for, at eleven** ved, at du er glad for, at han eller hun er der.
- **Tag ansvar for** at opdatere eleven efter et fravær, så han eller hun får oplevelsen af at have betydning og være værdsat.
- **Brug klassekammerater** som hjælpere i forhold til positiv opmærksomhed omkring eleven: En klassekammerat kan gå forbi den pågældende elev under en sygdomsperiode med en hilsen fra klassen og klasselæreren. Eller eleven kan ringes op, tilsendes sms'er eller et go-kart med indholdet: ”Vi glæder os til, at du kommer tilbage”.
- **Opsøg de elever,** der har brug for hjælp og giv dem konkret hjælp. Hvis de selv kunne komme til dig, så gjorde de det.

2.2 2. AGENTHED I EGET LIV

Agenthed handler om at give plads til, at mennesker bliver aktører i deres eget liv. Børn, som har problemer i skolen, har ofte svært ved at blive hørt og komme til orde. De føler, at de mister indflydelse og styring på deres eget liv og dermed deres agenthed. Det kan føre til, at de pjækker fra skole, ofte bliver syge eller på anden måde rammes.

Det er vigtigt at høre børnenes perspektiv, deres udsagn og overvejelser om deres situation. Når man har agenthed i sit liv, betyder det bl.a.:

- At man oplever, at man har indflydelse på sit eget liv
- At man kan handle på måder, der bevæger ens liv i den retning, man ønsker sig
- At man handler i overensstemmelse med sine værdier
- At man er bevidst om, hvorfor man handler, som man gør

Det ligger lige for at tænke: "Det burde han selv kunne" eller "det burde han gøre" eller "det må være forældrenes ansvar." Vi har en vifte af gode råd til, hvad eleverne selv kan gøre, og hvad der må være

andres ansvar - fx forældrenes. Og selvfølgelig har forældrene et ansvar, og der er en række ting, som eleverne selv burde kunne overkomme. Det kan de også. Ofte skal de bare have et skub i den rigtige retning.

Det kan du gøre ved at spørge eleverne om, hvad de gerne vil, hvad der motiverer dem, hvilke ambitioner de har med skolen, og hvilke håb og drømme de har for fremtiden. Når en elev pjækker fra skole, må vi gå på opdagelse i, og være opmærksom, ikke kun på problemet, men også på de undtagelser, der er. Ved at vi interesserer os for elevens ressourcer og de ting, der fungerer godt i skolen, kan vi hjælpe eleven med at blive bevidst om og tage styring med de strategier, der virker for ham eller hende.

Her kan du læse om, hvordan du konkret arbejder med elevens agenthed trin for trin:

- "Den individuelle samtale – med brug af Mindmap", side 14
- "Løsningsfokuseret tilgang", side 20
- "Succeshistoriemodel", side 30

2.3 3. NOGET AT VÆRE SAMMEN OM

Især unge mennesker bruger hinanden som pejlemærker for, hvordan de skal opføre sig. Skolen og klassen er et af de fællesskaber, hvor børn og unge har størst behov for at føle sig ønsket og værdsat. De pejler derfor efter deres kammeraters adfærd. Hvis mange elever i en klasse kontinuerligt kommer for sent, kan de unge eksempelvis forestille sig, at alle synes, at det er "cool" at komme for sent - også selvom de ikke selv synes, at det er i orden. Der kan således opstå flertalsmisforståelser. Der kan opstå en kultur i klassen, som ikke alle elever egentlig synes om.

Der kan i nogle klasser være en tendens til, at mange kommer for sent hver dag. Du siger det til dem jævnligt, men det hjælper ikke rigtig noget. Eleverne ved godt, hvornår de skal møde i skolen, men det skrider for dem. Mennesker vil gerne "gøre det rigtige", hvis de kan. Men behovet for at høre til og være ønsket i klassen kan føre til, at eleverne opgiver de værdier, de har med sig hjemmefra.

DET KAN DU GØRE:

Du kan arbejde med at styrke relationerne og fællesskabet i klassen. Fællesskab er ikke noget, der bare ér. Det er et gensidigt engagement, hvor du som lærer er den, der er primus motor i, at det vedligeholdes. Du skal samle eleverne om at fremme fremmødet i klassen.

Sammen med klassen udforsker du problemet og sætter ord på det - giver problemet et navn. Det er ikke eleverne, der er problemet. Det er problemet, der er problemet, som der skal gøres noget ved. Ved at tale om problemet som en

ting, adskiller I problemet fra eleverne. Du taler ikke om, at der er noget galt med eleverne, men om at klassen er ramt af et problem, som der skal gøres noget ved. I kommer med forslag til, hvordan I skal gribe problemet an ved fælles indsats.

ET FÆLLES PROJEKT

Elevernes individuelle bidrag kan variere, ligesom eleverne kan have forskellig indflydelse på problemet. Hver elev bidrager med det, vedkommende kan. Klassen skal være sammen om at "komme til tiden

om morgenen," at "hver dag er en skoledag." Det at "komme til tiden" bliver et fælles projekt for klassen. Eleverne og lærerne står sammen om problemet. Fællesskabet i klassen tager form gennem det, eleverne laver sammen med hinanden og sammen med lærerne.

” Det var mere det, at hele klassen kæmpede for det samme. Det gav et supergodt sammenhold i klassen. (en elev)

I de følgende afsnit kan du finde konkrete fremgangsmåder og eksempler på, hvordan du i fællesskab med eleverne kan gøre noget ved fraværet:

- "Vi møder til tiden", side 33
- "Hvorfor er det vigtigt at møde i skole hver dag?", side 37
- "Konkurrence om at øge fremmødet", Side 38
- "Hvad er en god skoledag", Side 42

---

3 IDÉER OG PRAKTISKE EKSEMPLER – INDIVIDUELLE INDSATSER

Bestem dig for en metode ad gangen og giv både dig og eleven tid.

Vores intention er at give nogle let tilgængelige ideer og eksempler på, hvordan du kan arbejde med at fremme fremmødet i skolen.

Eksemplerne kan følges direkte eller bruges som inspiration til at tilrettelægge dine egne indsatser, der passer til din klasse og din skole.

Der er både eksempler på individuelle indsatser rettet mod den enkelte elev og indsatser på klasse- og gruppeniveau. Vi starter med at præsentere de individuelle forløb.

DEN INDIVIDUELLE SAMTALE

Først kommer vi med eksempler på, hvordan du kan eksperimentere med anderledes samtaleformer med dine elever. Der er ikke nødvendigvis tale om langvarige samtaler. Tværtimod kan du have kortvarige 5-10 minutters samtaler med en elev, som du løbende følger op på. Pas på ikke at forfalde til at give gode råd – brug i stedet samtalerne til at finde ud af, hvordan eleven ser på skolen, kammeraterne, fremtiden og andre vigtige ting i sit liv. Hvad tænker eleven om de dage, han ikke kommer i skole - og frem for alt, om de dage hvor han er i skole.

Det er de unge selv, der sidder inde med den afgørende viden om, hvad deres udfordringer og problemer består af, og hvad der virker for dem.

Det er de unge selv, der sidder inde med den afgørende viden om, hvad deres udfordringer og problemer består af, og hvad der virker for dem.

3.1 DEN INDIVIDUELLE SAMTALE – MED BRUG AF MINDMAP

Brugen af mindmap tager udgangspunkt i den narrative idé om, at de historier vi fortæller om os selv og de historier, der fortælles om os, har betydning for, hvordan vi oplever os selv og vores liv.

Børn, som har problemer i skolen, har ofte svært ved at komme til orde med, hvordan de oplever situationen og den position, de får tildelt.

Det er vigtigt, at de voksne og de professionelle inkluderer barnets perspektiv. Elevernes intentioner og handlinger i forhold til skolefravær. Hvad tænker de om deres skoleliv lige nu? Hvad gør, at eleven kommer i skole? Mindmapping er en metode til at fastholde elevens udsagn og overvejelser ved, at de bliver skrevet ned og foldet ud.

VI BLIVER HOLDT FAST

Man kan sige, at mindmapping er den unges fortælling om, hvad der er vigtigt for ham eller hende. Den unge får større forståelse for sig selv ved, at læreren

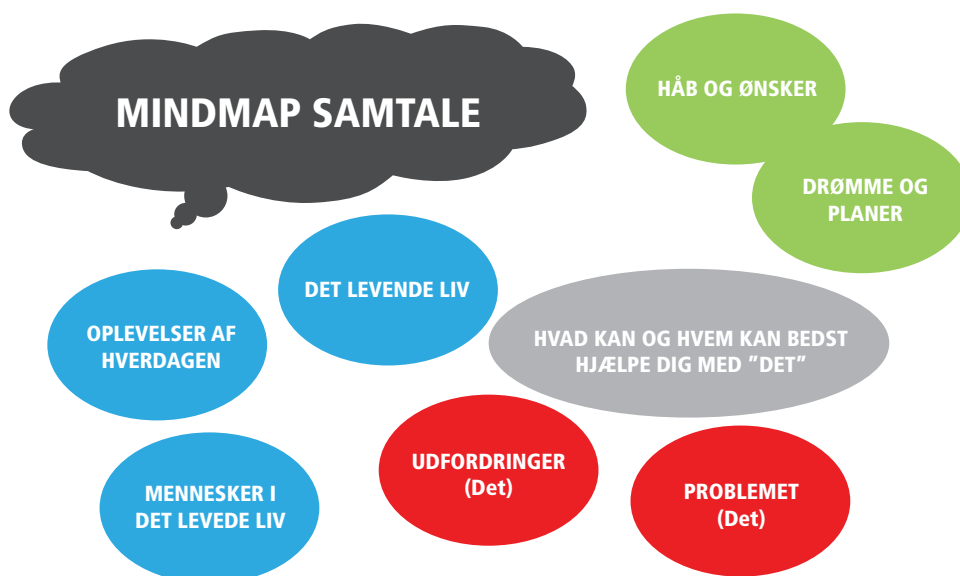
stiller uddybende spørgsmål og foretager bevidning – altså ser og anerkender elevens ressourcer og vanskeligheder.

Vores erfaring med mindmapmetoden er, at den hjælper os selv til at blive holdt fast i at lytte til det, eleverne faktisk siger i stedet for at tolke på det, de siger.

Mindmappen bliver tegnet undervejs i samtalen. Vi har ofte selv tegnet og skrevet, men du kan med fordel lade eleven skrive selv. Det øger koncentrationen og refleksionen, om det I taler om.

Du skal give dig god tid. Måske bliver I ikke færdige med samtalen denne gang. Sæt tid af til en eller flere opfølgende samtaler.

De forskellige farver bruges til at holde overblik over samtaleindhold. I vores eksempel har vi valgt farverne på forhånd, men det er helt okay, at vælge andre farver og lade eleven vælge farver.

Materialer: 4 tuscher i rød, grøn, blå og sort + en tegneblok eller blank A4/A3

MINDMAP-METODE – TRIN FOR TRIN

DEN BLÅ FARVE

Den blå farve er det levede liv. Hvad er vigtigt lige nu? Hvad er eleven optaget af for tiden? Hvilke relationer har eleven (venner, familie, gode lærere, klubpædagog o.a.)? Dine spørgsmål til eleven kan tage udgangspunkt i "at have, at elske, at være".

"At have" er spørgsmål om materielle og fysiske ting: Hvordan bor I derhjemme? Hvor mange søskende? Bor I sammen/har du eget værelse? Dine forældre, hvad laver de?

"At elske" er spørgsmål om fællesskab og relationer. Hvem kender du? Hvem er vigtige for dig? Hvem er god for dig?

Gå et trin dybere efter første svar. Et eksempel: "Min mor er god for mig"- spørg: "Hvordan er hun god? Hvordan mærker du det? Du siger, at

din ven Peter er vigtig for dig. Hvordan er han vigtig? Hvis de har svært ved at svare, kan du stille et omvendt spørgsmål: "Hvis Peter ikke var her, hvad ville du så savne mest ved ham?"

"At være" er spørgsmål om, hvem du er? Hvad er du god til? Hvilke fag kan du bedst lide?

Du skriver nøgleord ned med en blå tusch (som vist i figuren). Det er vigtigt, at det er elevens egne formuleringer, der skrives ned og ikke din tolkning af, hvad eleven siger. Lad evt. eleven skrive selv.

Du spørger nysgerrigt ind til elevens liv, lytter og skriver de ord ned, der giver mening for eleven. Når du synes, at I har afdækket denne del, tager du en grøn tusch.

DEN GRØNNE FARVE

Den grønne farve er elevens håb, ønsker og drømme for fremtiden. Hvordan vil han/hun gerne have det nu og i fremtiden? Eksempler: Eleven vil gerne blive bedre til at komme i skole til tiden om mor-

genen. Eleven vil gerne have, at hans/hendes mor stod op om morgenen, så det var lettere at komme af sted. Eleven vil gerne være frisør eller advokat. Eleven vil gerne blive bedre til matematik.

DEN RØDE FARVE

Den røde farve er det, der står i vejen, forstyrrer eller forhindrer eleven i at leve drømmen ud. Hvad forhindrer dig i at gøre det, du siger, du gerne vil? Hvad bøvler du med? Hvad er elevens motivation til at blive hjemme fra skole eller til at komme i skole? Hvad oplever eleven selv, at han/hun opnår eller undgår ved at blive hjemme fra skole.

Igen spørges der nysgerrigt ind til problemets omfang. Hvor lang tid problemet har stået på, og hvilken effekt det har på elevens relationer til sine kammerater, forældre, lærere o.a.

DEN SORTE FARVE

Den sorte farve er det, der kan hjælpe på problemet. Elevens egne forslag og ideer til hvad der kan hjælpe med at overvinde forhindringerne, og hvem der evt. kan hjælpe. Her kan man se på de ressourcer, eleven har beskrevet i det blå felt.

Elevens motivation til forandring afhænger i høj grad af, om de basale behov som tryghed og tilknytning er opfyldt. Hvis ikke, kan det være svært at koncentrere sig om skolegang og selvudvikling.

Udfold det levede liv, så elevens ressourcer, håb og drømme fylder mest (de blå og grønne) og lad problemet fylde mindre (de røde). Hvis problemerne er altoverskyggende, er det din opgave som lærer/professionel at få spurgt mere ind til ressourcer, håb og drømme, så det fylder mest både på papiret og i elevens og din bevidsthed. Det giver energi til at gøre noget ved problemet.

Til sidst i samtalen kan du spørge eleven om, hvad der fylder mest i livet lige nu. Det gode liv, vennerne, drømmene (de blå og grønne og sorte) eller det der udfordrer og er problematisk (de røde).

Tegn en lagkage og lad eleven tegne farverne ind der.

Når I er færdige med samtalen, kan du lave en farvekopi til eleven, så I begge har en kopi, som I kan bygge videre på og bruge som grundlag for en ny samtale. Alternativt kan eleven tage et billede af den med sin mobil.

Det er ikke afgørende at holde sig strikt til modellen. Den er til inspiration. Det vigtige er at spørge ind og høre elevens egen fortælling.

FORMÅL MED MINDMAPSAMTALE:

- **At få drømme**, det levede liv, og udfordringer udfoldet på en visuel og grafisk måde. Målet er, at eleven får en bevidsthed omkring sit liv og hidtidige handlinger, der kan skabe grobund for nye handlinger i elevens liv. Hensigten er at tydeliggøre, hvad eleven selv kan gøre, og hvordan andre personer kan hjælpe til.
- **At det bliver tydeligt** for eleven, at det er problemet, der er problemet og ikke den unge selv. Problemet adskilles fra eleven og bliver et problem udenfor eleven. Det gør det muligt for eleven at gøre noget ved "det" selv og med hjælp fra andre.

- **At se på** det levede liv og lede efter ressourcerne i de nye måder historien kan fortælles på.
- **At udvikle elevens** agenthed (se side 10) ved at der i samtalen sættes fokus på de personlige kompetencer, succeser og alternative historier, der kan danne basis for nye tanker og handlemuligheder.
- **At elevens tanker**, håb og drømme for fremtiden giver mod til at afsøge nye handlemuligheder.

LÆRERENS ROLLE:

- **Læreren skal tænke** på sig selv som en samarbejdspartner, der tilskynder eleven til at blive aktør i eget liv ved at vise respekt og tillid til elevens version af sin historie.
- **Det kræver nysgerrighed** og vilje at lytte og lære af eleven og via spørgsmål støtte eleven i at opbygge alternative historier med fokus på elevens kompetencer og initiativrigdom.
- **Det er vigtigt** at anerkende problemhistorien samtidig med, at man lytter efter de alternative historier, der handler om, hvordan eleven tidligere har reageret og ageret. Det er ofte i det, der siges mellem linjerne, at potentialet til bekæmpelse af problemhistorien findes.

EKSEMPLER PÅ FORSKELLIGE TYPER AF SPØRGSMÅL

Undersøgende og afklarende spørgsmål:

- Hvad er det bedste ved skolen lige nu?
- Hvad vil du kalde det problem, du slås med? Hvordan ser det ud?
- Kan du beskrive modviljen mod at komme i skole?
- Hvor stort er skolefraværsproblemet for dig? Stort – lille – midt mellem?
- Fortæl en historie om problemet.
- Hvad har du gjort for at få mindre fravær?

Udforskende spørgsmål, som skal hjælpe med at få overblik over de sammenhænge, eleven indgår i. Spørgsmål om hvilken effekt problemet har på relationerne til venner og familie og andre:

- Hvad får problemet dig nogen gange til at gøre?
- Hvad tror du, at din mor synes om skolefraværet?
- Hvornår begyndte de hyppige fraværsperioder fra skolen?
- Er det blevet bedre eller værre?
- Hvor stor betydning har det for dig? For dine klassekammerater?

Reflekterende spørgsmål, som skal få eleven til at reflektere over sine handlinger og få øje på nye muligheder:

- Hvad ønsker du, at der skal komme ud af den her samtale?
- Hvad frygter du, at der kommer ud af den her samtale?
- Hvordan klarer du at komme i skole på trods af....?
- Hvad er det gode ved at have skolefravær?
- Hvornår havde du det sidste gang sjovt her på skolen?
- Hvis der skete et mirakel, og du kom i skole hver dag i en måned, hvad ville der være sket?

ET EKSEMPEL PÅ HVORDAN VI OPDAGER EN ALTERNATIV HISTORIE?

I skolen er der knyttet mange historier til elever, som ikke altid giver et nuanceret og konstruktivt billede af virkeligheden. Historierne kan fremstå fastlåste og hindre forandring. Narrativ praksis bygger på ideen om, at der altid kan fortælles en alternativ historie om et menneske, som kan bidrage til at bringe denne i en

anden og mere foretrukken retning. Narrativ praksis tager afsæt i vores sprog: Hvordan vi taler med og om hinanden, har stor betydning for, hvordan vi agerer overfor hinanden.

HISTORIEN OM MONA

Monas fortælling:

"Jeg er ret doven, og jeg kommer tit for sent i skole. Nogle gange vågner jeg så sent, at det ikke kan betale sig at tage i skole den dag. Lærerne bliver sure, når jeg kommer for sent, og vi kommer op at skændes. Så bliver jeg hellere hjemme. Men jeg vil gerne i gang med noget. Jeg vil gerne tage mig sammen".

Det er det lille ord "men", vi skal lytte efter. Hvad er det for en historie? Man kan afvise det og sige: "tag dig sammen. Det er bare noget, hun siger, hun vil. Det har vi aldrig set. Det tror vi ikke på".

Men det er den alternative historie, det handler om. Det er den, vi skal søge efter at få viden om og få til at gro – gøre tykkere. Mona har fraværsdage og hun har dage, hvor hun er i skole. Det er vigtigt at se på de dage, hvor hun er i skole, og hvor der ikke er problemer. Det kan give et fingerpeg om, hvad det er, der gør forskellen. Hvad bidrager til at opretholde problemet, og hvad bidrager til, at problemet formindskes eller ophører?

De lærere, forældre, pædagoger og andre, som har en relation til Mona, er også de mennesker, som kan medvirke til at øge Monas muligheder for at handle anderledes – ligesom de kan medvirke til at fastholde

hende i den nuværende situation. Det drejer sig om sammen med Mona at bevæge sig hen imod en mere foretrukken retning. At være nysgerrig på hvad Mona mener, når hun siger, at hun gerne vil i gang med noget. Være med til at udvikle denne alternative historie til at blive den dominerende historie om Mona.

PROBLEMHISTORIEN

Elever med fraværsproblemer har ofte en tendens til at internalisere problemerne, gøre problemerne til noget, der afspejler, hvem de er: "Jeg er problemet – det er mig, der er noget galt med". På samme måde kan lærerne have opfattelsen af, at "det er Mona, det er galt med." "Hun er bare doven." "Hun er forkælet" og "hun er dårlig opdraget". Hvis vi gør problemet lig med personen, vil det fastlåse os, og vi vil få svært ved at finde vej ud af situationen.

Det er Monas adfærd, vi ønsker at ændre. Ikke Mona. Ved at adskille problemet fra personen bliver det muligt at undersøge problemet og gøre noget ved det. Man kan sige, at vi eksternaliserer problemet. Hvad betyder det for Mona at have problemet i sit liv?

Vi kan spørge Mona: "Er det et problem, du ønsker at have i dit liv?". Hvis hun siger "nej", kan vi spørge: "Hvad vil du hellere?". Hvis hun siger: "Det ved jeg ikke", kan vi spørge: "Vil du gerne vide det?" "For vi vil gerne".

” Det er en rigtig god øvelse at adskille problemet fra personen. Derfra bliver det muligt at gøre noget – et skridt ad gangen. (en lærer)

Det gælder om at acceptere den unges forklaring på, hvorfor vedkommende har fravær. Afvis ikke forklaringen – vær undersøgende på den.

Som lærer og voksen kan man nemt føle sig fristet til at korrigere og give gode råd, men det kan virkelig være en "turn off". En løftet pegefinger har sjældent været hjælpsom, undtagen for den der løfter den.

Med en narrativ tilgang søger man efter muligheder for, at fortælle og genfortælle en foretrukket alternativ historie om menneskers liv ved at dekonstruere en dominerende historie, som kan være marginaliserende og undertrykkende for personens udfoldelsesmuligheder.

Både den narrative tilgang og den løsningsfokuserede tilgang bygger på en ide om, at det ikke er nødvendigt at forstå årsagen til problemet, for at finde frem til en løsning. Begge tilgange er fremtids- og ressourceorienteret.

I det følgende afsnit beskrives den løsningsfokuserede tilgang. Den er baseret på, at der altid er undtagelser til problemerne, perioder hvor problemet er fraværende eller fylder mindre.

3.2 LØSNINGSFOKUSERET TILGANG

I dette afsnit om den løsningsfokuserede tilgang kan du se et eksempel på, hvordan du konkret kan arbejde med mulige løsninger frem for problemer. Hvordan du ved at arbejde med elevens ressourcer og det, der fungerer godt i elevens liv, kan skabe forandringer.

Metoden er lige til at gå til. Du kan ikke gøre noget forkert. Det eneste, der kan ske, er, at I ikke kommer nogen vegne. Så er det bare at prøve igen. Du vil opdage, at eleverne er glade for den respekt, du viser dem.

HVAD GØR JEG – TRIN FOR TRIN?

FOKUS PÅ FREMTIDEN

Undersøg, om eleven ønsker, at der skal ske en forandring

ELEVENS EGNE IDÉER

Undersøg, hvad eleven ønsker, der skal være anderledes. Spørg: "Hvad vil du gerne have, skal være anderledes? Hvordan skal det være anderledes?"

Tro på at eleven selv har løsninger og kender sine ressourcer. I starten har de ofte ikke nogen ideer selv. De er mere optaget af, hvad der er sket med dem. Ha' tålmodighed. Der er aldrig nogen, som har spurgt dem om det før. Derfor har de aldrig tænkt over det

før. De har altid fået fortalt, hvad de skal gøre og fået mange velmenende råd.

Giv eleven tid til at tænke over det. Det er vigtigt at høre, hvad han/hun selv finder frem til af ideer. Hvad ønsker jeg mig i mit liv, som ikke er der nu? Fremtiden er i mine hænder.

Det er afgørende, at eleven har tiltro til, at de ideer, han eller hun kommer op med, bliver behandlet med respekt. At du som lærer er troværdig og oprigtigt mener, at du kan hjælpe. Det kan være en svær øvelse, fordi du er vant til at skulle have svaret på alt og være den, der videregiver viden og gode råd til

eleverne. Det kan være usikkert at give det ansvar videre til eleven, da du jo ikke ved, hvilke ideer eleven kommer med.

Husk på, at du intet har at tabe ved at spørge eleven, da du ikke selv har svaret på, hvad der kan skabe forandring. Eleven vil ligesom alle andre være glad for at blive spurgt om sin mening og ideer. Selvom eleven måske ikke har nogen ideer, er det at blive spurgt et tegn på respekt og vil være med til at forbedre lærer-elevforholdet.

HVOR FYLDT ER GLASSET?

Når I er kommet frem til, at eleven gerne vil, at der sker en forandring og har foreslået sine ideer til løsninger, er det tid til at se på, hvilken platform der er at bygge videre på. Hvor fyldt er glasset? Det hjælper at vide, at noget allerede er opnået. At der er noget at bygge ovenpå. Her kan du med fordel indtage elevens andre lærere.

SENESTE SUCCES – UNDTAGELSERNE

Spørgsmål til de andre lærere i teamet:

- Hvornår er problemet mindre eller ikke-eksisterende i løbet af en skoledag?
- Kan du komme i tanke om et tidspunkt, hvor eleven gjorde det lidt bedre i denne uge?

Find protokollen frem og se om der er perioder, hvor eleven er mere i skole end i andre perioder. Hvis eleven har flere fraværsdage om ugen, så se på de dage, hvor eleven kom i skole. Vær undersøgende på, hvorfor eleven kom i skole netop de dage.

Spørgsmål til eleven:

- Af alle timerne, hvilken er mest til at holde ud?
- Hvorfor kom du i skole de dage? Hvilken forskel er der på de dage og de andre dage?

Hvis eleven ikke kan svare, og der ikke kommer noget ud af ovenstående spørgsmål, kan I se på undtagelserne på en anden måde.

ELEVEN FÅR FØLGENDE OPGAVE:

1. I løbet af næste uge skal du lave en liste over de ting i dit liv - både i skolen (i timerne og i frikvartererne) og eventuelt i fritiden og hjemme - som du kunne tænke dig skal fortsætte, som de er.
2. Lav en liste over, hvad du gerne vil have mere af.
3. Læg mærke til, hvornår du er i stand til at modstå trangen til at blive hjemme, selvom du har lyst til at droppe skolen en dag. Det vil jeg gerne have, at du fortæller mig om, når vi mødes næste gang.

ALLE LÆRERE, SOM HAR DEN PÅGÆLDENDE ELEV, FÅR FØLGENDE OPGAVE:

1. Lav en liste over det eleven gør og har gjort af gode ting i din klasse. Også de ting eleven kun gør en sjælden gang.
2. Beskriv specifikke tider og situationer, hvor eleven har gjort det lidt bedre eller meget bedre end sædvanligt i din klasse.
3. Hvad kan vi bygge videre på, så eleven får mere succes i klassen?

Eksempler på hvad eleven kan have gjort af gode ting, som der kan bygges videre på:

- Eleven beklager, at han kommer for sent og giver en forklaring: Viser at han tager ansvar, og at han har en intention om at komme til tiden.

- Eleven har afleveret en stil (godt nok for sent afleveret).
- Eleven virker veltilpas onsdag og torsdag.
- Eleven deltog i idræt i denne uge.
- Eleven indgår i dialog om sin opførelse og accepterer at blive rettet.
- Eleven er god til at læse op i dansk.
- Eleven deltager aktivt i fysikforsøgene.
- Eleven melder sig frivilligt til at deltage i en arbejdsgruppe om klassens regler.
- Eleven listede stille ind i klassen uden at forstyrre, da hun kom for sent tirsdag morgen.

DET NÆSTE SKRIDT FREM

Hvordan kan tidligere succes bruges i den nuværende situation? Hvad mener eleven, der kan bygges videre på? Hvad, synes du som lærer, går godt, der kan bygges videre på?

Hvis du ikke synes, at noget som helst er godt, så vælg noget, du selv tror på kan være en begyndelse til et fundament at stå på. Der er altid en begyndelse af en ønsket situation, som fremtidig forandring kan bygge videre på.

SE FREMSKRIDTENE

Hvad går bedre? Bliv klar over de fremskridt, der er. Identificer, hvad der har virket: "Synes du, at der er noget, der går bedre?"

Gør mere af det, der virker. Hold op med det, der ikke virker. Hvis det er svært at få styr på fremskridtene, kan man bruge "skala-spørgsmål", som fx: "På en skala fra 1-10 hvor god synes du, at du er til at aflevere matematikopgaver?" (Se mere om brugen af skalaspørgsmål på side 25)

FREMTIDIG FORANDRING – STATUS OG OPFØLGNING

Er der ønsker for fremtidig forandring? Arbejd altid med det eleven selv siger. Hvis eleven ikke har ønsker for fremtidig forandring, skal der tænkes nyt.

Inden du forkaster en ide, kan du spørge eleven: "Giver det mening for dig, det vi taler om? Er det vigtigt?" Hvis eleven siger ja, så fortsætter I. Hvis eleven siger nej, så kan du spørge: "hvad vil du hellere?"

Hvis du ønsker at læse mere om løsningsfokuseret tilgang i skolen, kan du hente yderligere inspiration i: "Solution-Focused Counseling in Schools" af John Murphy (2008). På dansk er der f.eks. "Børn kan" og "Børn kan i praksis" af Ben Furman.

3.3 KLIPPEKORT

Det er vigtigt at have agenthed i eget liv (se side 10). En konkret metode hertil, som er lige til at gå til, er klippekortmetoden, som er beskrevet nedenunder.

Vi har med god virkning afprøvet Klippekort-metoden. Den kan have en positiv effekt på elevernes motivation og fremmøde. Det er en kortsigtet indsats for en afgrænset periode. Dels for at "holde gryden i kog" og dels for at overlade stafetten til eleven selv.

Hvis eleven møder til tiden og kommer i skole hver dag i den periode, som klippekortet varer, udløses der en belønning. Det kunne f.eks. være en biograftur eller en anden belønning, som er inden for skolens budget.

De fleste skoler har gratis adgang til mange kulturelle oplevelser i byen. Det er ikke belønningen, der er afgørende. Det vigtige er, at eleven kan overskue opgaven, og at den er afgrænset til en periode, der har en start og en slutning.

🗨️ **Det er ligesom at få en mission. (En elev)**

KLIPPEKORT-METODEN

17	Tirsdag 10. april
16	Mandag 9. april
15	Fredag 6. april
14	Torsdag 5. april
13	Onsdag 4. april
12	Tirsdag 3. april
11	Mandag 2. april
10	Fredag 30. marts
9	Torsdag 29. marts
8	Onsdag 28. marts
7	Tirsdag 27. marts
6	Mandag 26. marts
5	Fredag 23. marts
4	Torsdag 22. marts
3	Onsdag 21. marts
2	Tirsdag 20. marts
1	Mandag 19. marts

NÅR KLIPPEKORT-PERIODEN ER SLUT, INDKALDER DU ELEVEN TIL EN SAMTALE, HVOR I SAMMEN GØR STATUS:

- **Ha` protokollen med** i form af en kalender, hvor elevens fremmøde og fravær fremgår²
- **Prøv at fokusere** på de dage eller perioder, hvor eleven er i skole. Se på undtagelserne. Vær nysgerrig. Elever, der har meget fravær, har også perioder, hvor de er i skole.
- **Spørg ind** til de dage, hvor eleven er i skole. Hvad gør, at eleven kommer i skole i de dage? Hvorfor blev han ikke hjemme den dag? Brug oplysningerne til at finde ud af, om der er noget du og/eller skolen kan gøre for, at der kan komme flere dage, hvor eleven kan komme i skole.
- **Inddrag forældrene, hvis** du ikke kommer videre med eleven alene. Du har brug for forældrene til at støtte op om eventuelle nye initiativer. Der vil være forældre, som ikke er i stand til at støtte op, og det vil være vigtigt for dig at vide, så du kan se, hvor meget eleven er overladt til sig selv. Det kan give dig en ide om, hvor meget støtte eleven har brug for fra skolens side.

Som led i dine bestræbelser på at finde ud af hvordan eleven arbejder med sig selv, kan du bruge skalaspørgsmål som beskrevet i næste afsnit.

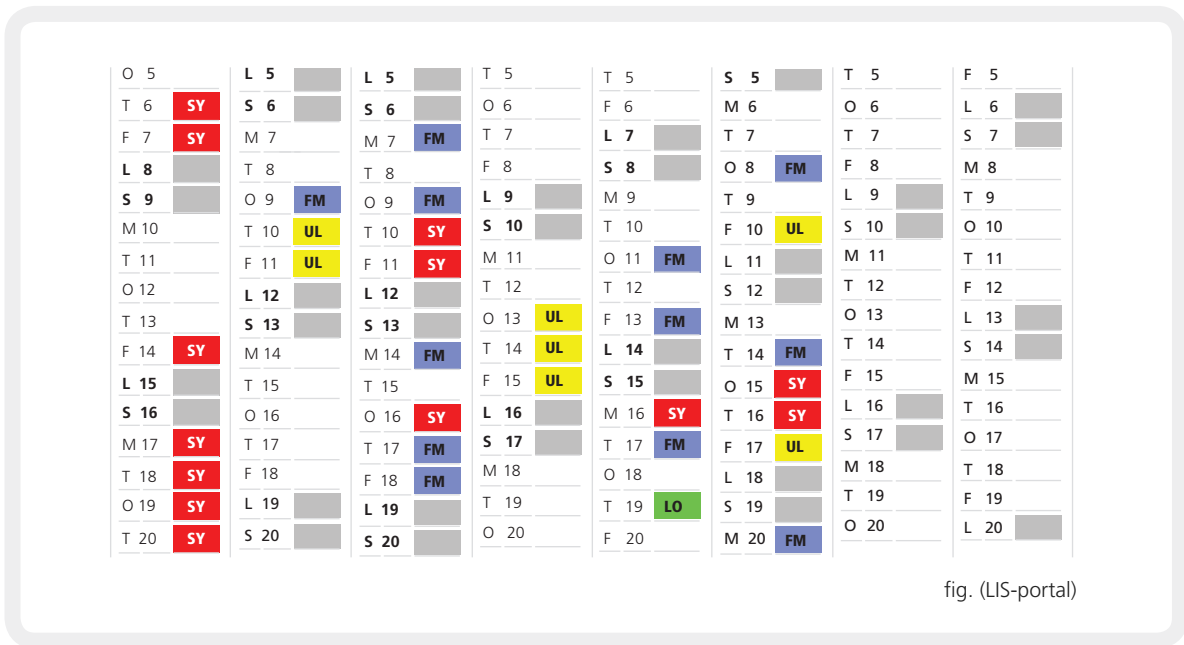

fig. (LIS-portal)

² Aarhus Kommune har alle skoler adgang til LIS-portal, som er et IT-værktøj, hvor skolen kan følge med i elevernes fravær, typer af fravær m.m. Her kan der printes en kalender ud, hvor det fremgår, hvilke dage eleven kommer for sent, gik for tidligt, var syg, havde ulovligt og lovlig fravær fra skolen. Det giver eleven, læreren og forældrene et overblik over elevens fremmøde i skolen.

3.4 SKALA-SPØRGSMÅL

Skalaspørgsmål er en metode, som kan hjælpe både eleven og læreren med at få mere konkret viden om forskellige problemstillinger. Skalaspørgsmål får eleven til at reflektere over sin egen situation og giver læreren viden om elevens opfattelse og ståsted.

SÅDAN GØR DU

Eksempel på skalaspørgsmål til eleven:

1) FORKLAR SKALAEN (1-10) TIL ELEVEN

“Forestil dig en skala fra 0 til 10. 10 er den ønskede situation. 0 er situationen, hvor ingenting er sket - en uønsket situation. Hvordan vil du gerne have, det skal blive?”

2) NUVÆRENDE SITUATION

Hvor på skalaen er vi nu?

3) BESTEM EN PLATFORM/FUNDAMENT. HVAD VIRKER FOR ELEVEN, OG HVORDAN ER ELEVEN KOMMET DERTIL

- Hvordan er det lykket dig at gå fra 0 til der, hvor du er nu?
- Hvad har hjulpet dig dertil?
- Hvad virkede godt for dig?
- Hvordan opnåede du det?
- Hvad andet/andre har hjulpet?

4) FORESTIL DIG EN HØJERE POSITION

Inviter eleven til at beskrive, hvordan situationen vil se ud på en højere position på skalaen:

- Hvordan vil tingene se ud ved position.....?
- Hvordan vil du opdage, at du er på den position på skalaen?
- Hvad vil være forskelligt fra nu?
- Hvad vil du være i stand til at gøre på den højere position på skalaen?
- Hvordan vil det hjælpe dig?

5) IDENTIFICER TIDLIGERE SUCCES'ER

Spørg til et område, hvor tingene har forbedret sig:

- Hvad er den højeste position på skalaen, du har været for nylig?
- Hvad var forskelligt der? eller anderledes?
- Hvad gjorde du, der var anderledes?
- Hvad virkede godt, ved det du gjorde?

6) ET SKRIDT FREM

Spørg ind til, hvilke fremskridt eleven kunne forestille sig at tage:

- Har det vi har talt om været nyttigt for dig?/giver det mening for dig?

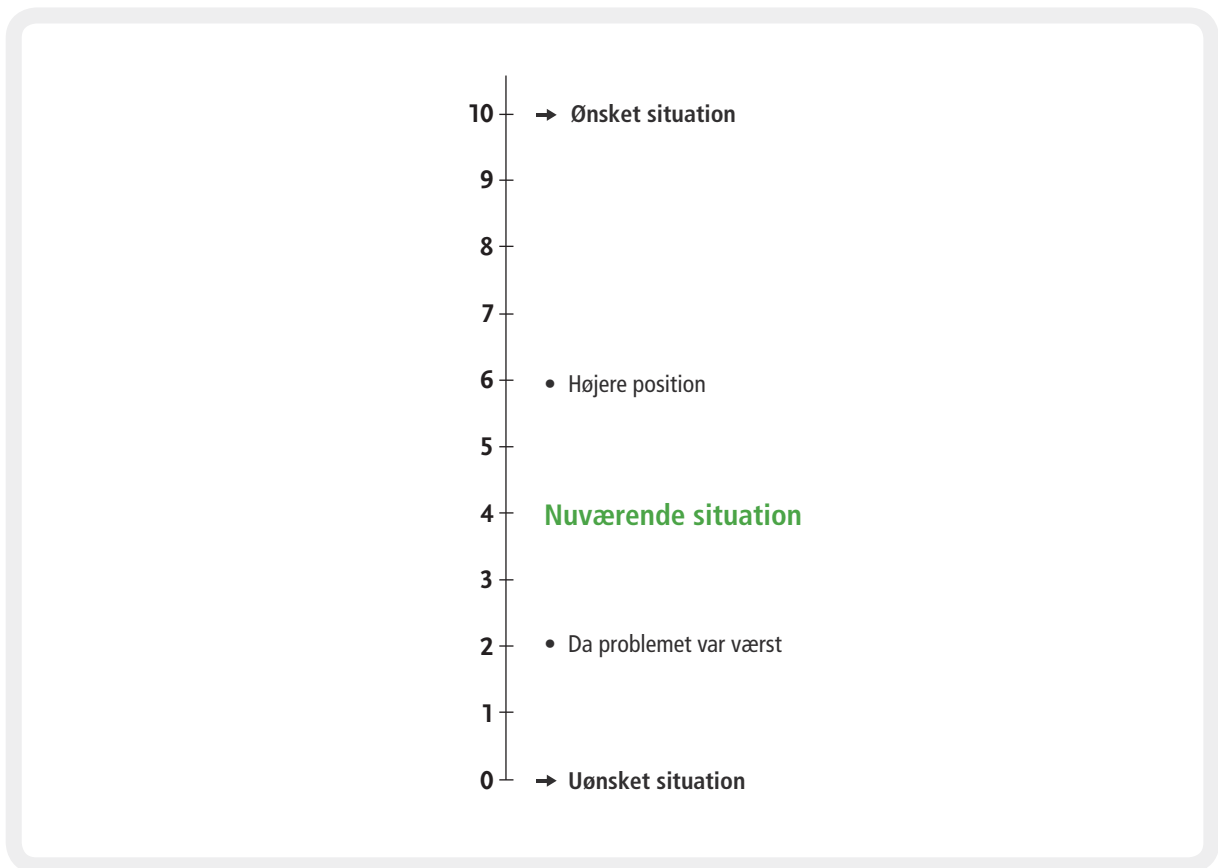
- Hvad gav særligt mening for dig? Hvad kunne du bruge til noget?
- Hvordan kan du bruge det til at tage et lille skridt fremad?
- Hvordan kunne det skridt se ud?

Man kan bruge skalaen i mange forskellige situationer:

Successskala – bruges til at måle succes: 10 er den ønskede situation og 0 er situationen, hvor intet er lykkedes.

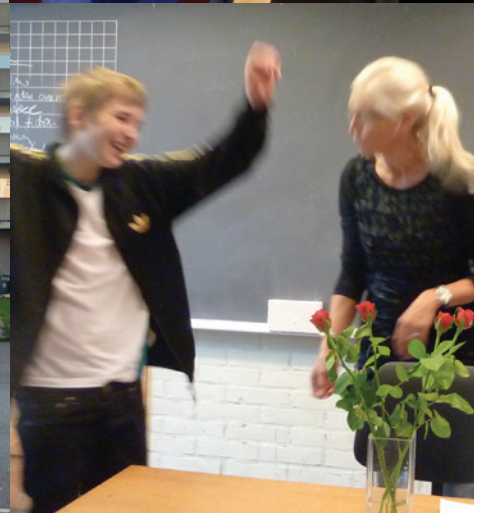
Motivationskala – bruges til at styrke elevens motivation, hvor 10 er: "Jeg er klar til at gøre meget for at opnå det her mål", og 0 kan være: "Jeg er ikke villig til at gøre noget for det".

Det kan måske virke lidt sært at bruge skala-spørgsmål, men det bliver ofte mere synligt for elev og lærer, hvor motiveret eleven egentlig er. Det giver noget konkret at tale om og arbejde videre med. Samtidig kan det være med til at klargøre situationen for forældrene.

Kilde: Skalaspørgsmål er udviklet af psykoterapeut Steve De Shazer (1940-2005)

3.5 HOLD FAST I FREMSKRIDTENE

Nye historier og positive forandringer skal kunne rod-fæste sig i skolen og i de andre fællesskaber, eleven færdes i. Det er derfor nødvendigt at inddrage andre mennesker i de forandringer, som du og eleven ser. Det kan være skolen, klassen, vennerne, fodboldklubben, nabolaget.

Få eleven til at udpege nogle personer som kan hjælpe. Du kan spørge eleven om:

1. Hvem kender du her på skolen, som vil blive mindst overrasket over at høre, at du er seriøs med din skole?
2. Hvilken lærer vil først lægge mærke til, at du prøver at "tage dig sammen"?
3. Er der nogen af dine venner, som vil bakke dig op i det, du prøver at gøre?
4. Er der nogen, som indtil nu har bemærket, hvad du er i gang med?

Følgende historie illustrerer, hvilken effekt det kan have at inddrage støttepersoner omkring eleven.

TOMMY

Tommy går i 8. Klasse. Lærerne er ved at være ret trætte af ham, fordi han har så meget fravær: "Tommy har svært ved at møde til tiden om morgenen og kommer gang på gang for sent efter frikvarteret. Ofte har han ikke styr på sine bøger, lommeregner og skriveredskaber. Han fik ikke afleveret sidste matematikaflevering fordi hans PC brød sammen. Han har en kort lunte og bliver hurtigt negativ og opgivende. En opførsel der til tider skaber uro i klassen og påvirker undervisningen negativt." (Tommys matematiklærer)

Vi havde et længere forløb med Tommy i Projekt Skulk. Indledningsvist talte jeg med Tommy og spurgte ham om, hvilke af hans lærere der var mindst negative og hvilke fag, han kunne tænke sig at begynde med at lave afleveringer i. Tommy havde tidligere givet udtryk for, at han gerne ville i gang med at lave afleveringer.

Han fortalte, at matematiklæreren var den, der var mindst negativ. Han var meget ked af, at matematiklæreren var blevet sur på ham. Han havde prøvet at forklare læreren, at han havde lavet matematikafleveringen, men at hans computer var brudt sammen, og at han havde mistet alt det, han havde lavet. Alligevel var læreren blevet sur. Det var Tommy blevet ked af, og så kunne det også være lige meget.

Jeg fortalte til matematiklæreren, som også var Tommys fysiklærer, at det betød meget for Tommy at have et godt forhold til ham. Tommy så meget op til matematiklæreren, og det var vigtigt for ham at have gode relationer til sine lærere og klassekammerater.

Jeg fortalte læreren, at Tommy var i gang med at øve sig i at komme mere i skole og gerne ville i gang med at lave sine afleveringer. Jeg fortalte også læreren, at han bor sammen med sin mor, som er syg og eneforsørger. At hans far døde, da han var lille, og at Tommy og hans søskende derhjemme selv skal sørge for at komme af sted om morgenen og klare dagen.

Læreren blev overrasket over, at Tommy havde peget på ham som en lærer, han så op til. Læreren ville hellere end gerne støtte ham i at få lavet den næste matematikaflevering.

Et par måneder senere taler jeg igen med Tommy og læreren. Det går rigtig godt med ham. Hans fremmøde er nær de 100 procent. Selv når han kommer for sent, vælger han at komme frem for at blive derhjemme. Han laver næsten alle sine afleveringer.

Han har fået et godt forhold til sin matematiklærer, som også kan se Tommys personlige kvaliteter. Læreren fortæller følgende historie:

En kold vintermorgen møder Tommy op på skolen. Han er egentlig syg. Jeg spørger: "er du ikke syg?" "Jo", svarer Tommy. "Jeg kommer også kun for at hente min fysikopgave, som jeg skal aflevere på mandag. Så kan jeg måske nå at lave den i weekenden, hvis jeg får det bedre", siger han, hvorefter han går hjem i seng igen.

En måned senere møder jeg Tommy og en klassekammerat på vej til skole:

Det er fredag morgen, snevejr og bidende koldt. Klokken er 8.00 (det ringer ind kl. 8.15). "Godmorgen" siger jeg. Tommy svarer: "Synes du ikke, at vi er tidlig på den i dag". "Jo", siger jeg, "Hvordan kan det være?". "Vi har travlt. Vi skal aflevere projektopgave inden klokken 12".

” ” **Når man begynder at komme mere i skole, bliver man mere interesseret.**
(En elev)

Jeg mødte Tommy i slutningen af 8. klasse, og forløbet med ham har strakt sig over det meste af et skoleår. Han gik fra at have et fravær på 40-45 procent til at have et fremmøde i skolen på nær de 100 procent. Han kom dog stadigvæk tit for sent i skole, men han mødte op. Han fik en flot 9. klasses eksamen og er i dag i gang med den ungdomsuddannelse, han drømte om.

” ” **Jeg havde aldrig troet på, at jeg kunne gennemføre 9. klasses eksamen.**
(Tommy).

3.6 SUCCESSIONEMODEL

Når der er sket forbedringer med en elevs fremmøde, skolearbejde, adfærd eller andre fremskridt, store som små, er det vigtigt, at de bliver vedligeholdt og integreret. Det kan man gøre ved at tydeliggøre forskellen fra før og nu. Spørg eleven:

- Hvad oplever du, der er anderledes nu, hvor du har lavet forbedringer?
- Kan du beskrive den modvilje, du havde før?
- Hvordan bliver du behandlet af dine klassekammerater nu, hvor du har taget tiltag til at komme i skole hver dag og deltage i undervisningen?
- Hvilken betydning har disse ændringer for din tro på dig selv?

Man kan være undersøgende på fremtiden. Hvordan forestiller eleven sig at fortsætte med de gode intentioner? Hvordan kan man fortsat selv støtte eleven? Spørg eleven:

- Vil du gerne holde fast i de forbedringer, du har gjort?
- Hvorfor er det vigtigt for dig?
- Hvordan kan du holde fast i forbedringerne?
- Hvem eller hvad kan hjælpe dig med det?

For at nye historier skal kunne leve videre, skal der være et publikum til historierne. Eleven selv, læreren, klassekammeraterne, forældrene o.a. Nye initiativer kan hurtigt undermineres af andre mennesker, fordi de forventer, at alt er ved det gamle. Man kan også selv falde i de gamle historier igen.

For at understøtte de nye forbedringer kan man dokumentere dem. Det kan gøres på forskellige måder. Læreren kan skrive i et brev til eleven, hvilke forbedringer han har set. Læreren kan hjælpe eleven med at skrive sine forbedringer ned. En tredje metode kan være at lave videodokumentation, som beskrevet i succeshistoriemodellen på næste side.

SUCCESHISTORIEMODEL

Succeshistoriemodellen bygger på en antagelse om, at vejen til udvikling går via succes. Ved at tage afsæt i den unges ønsker, drømme, intentioner og positive erfaringer, bliver det muligt for den unge at fortsætte ad den vej. Gennem sine egne eksempler bliver den unge opmærksom på, hvad der virker i forhold til at få et positivt resultat og bliver derved sin egen rollemodel.

Idéen med at lave videointerview er at dokumentere en alternativ historie, som er under udvikling hos den enkelte elev. Den alternative historie er fremkommet under vejledningssamtaler forinden.

Eleven interviewes om, hvordan det er lykket at skabe disse forbedringer. Ved at dokumentere den alternative historie, som er under udvikling, kan det blive lettere for eleven at forsætte kampen mod problemets indflydelse. Dokumentation af forbedringen (her i form af video) kan hjælpe eleven til at holde fast i den endnu "tynde" alternative historie og vil have en positiv indvirkning på elevens handlinger fremover. Eleven kan vende tilbage og se sin video igen og igen, og videoen kan vises til forældre og lærere for at gøre opmærksom på elevens fremskridt.

Interviewspørgsmål (videointerview): Samtalen varer ca. 5-8 min.

- Hvilke forbedringer er der sket med dit fremmøde her i skolen?
  - Hvordan lykkes det dig at skabe disse forbedringer? Hvad er der sket?
  - Hvilke evner trak du på for at opnå dine forbedringer? Hvad hjalp dig til ikke at blive hjemme?
  - Hvad sagde du til dig selv for at overbevise dig selv om, at du skulle i skole? Tænkte du nye tanker om noget?
  - Hvad er der i dig, som støtter dette ønske om at komme stabilt i skole? Hvem støtter dig i dette ønske?
  - Hvad betyder det for dig at møde i skole hver dag og til tiden?
  - Hvilke ideer vil du videregive til andre elever, der kæmper med de samme udfordringer, som du selv har gjort (og fortsat gør)?
-

SUCCESHISTORIEMODEL SOM KLASSEPROJEKT

Du kan også vælge at anvende modellen som et klasseprojekt, hvor hele klassen er involveret. Hvis du for eksempel har arbejdet med, at fremmødet i klassen skal blive bedre, kan du undervejs udvælge de elever, hvor der har været fremgang. De interviewes af de andre elever om deres fremgang ved hjælp af spørgsmål, som du har udleveret til dem. Et spørgsmål kan fx være: "Hvilke forbedringer er der sket med dit fremmøde her i skolen?", "Hvad har du gjort for at forbedre det?".

3.7 FORÆLDRESAMARBEJDE

Få forældrenes hjælp - de er vigtige samarbejdspartnere. Et godt samarbejde mellem skolen og hjemmet er i sig selv forebyggende mod skolefravær.

Vi har erfaret at i samarbejdet omkring elever, hvor der er et alvorligt skolefravær, er det vigtigt at holde en tæt kontakt med forældrene.

At forældrene oplever, at skolen er tilgængelig, og at der er et åbent og tæt samarbejde. Det er vigtigt, at eleven og forældrene oplever, at skolen tager situationen alvorligt og ønsker at deltage i løsningen af de udfordringer, der måtte være.

Samtidig er det også vigtigt for skolen og for lærernes handlemuligheder at være i tæt dialog med forældrene og få indblik i familiens og elevens situation, for bedre at kunne støtte eleven i at komme i skole hver dag.

Nogle forældre undgår skolen; måske fordi de selv har haft dårlige erfaringer med egen skolegang, aldrig selv har gået i skole eller ikke taler dansk. Derfor er det særlig vigtigt at anerkende de små fremskridt.

FORKLAR-OG-FORSVAR-SITUATIONEN

Vi ønsker at undgå en situation, hvor forældrene bliver nødt til at forsvare sig og forklare, hvorfor deres barn ikke kommer i skole hver dag. Hvis vi fokuserer for entydigt på problemerne, kommer samarbejdet let til at ende i en situation, hvor forældrene kommer til at sidde og forklare sig. De vil prøve at forsvare sig, for ingen ønsker at fremstå som forældre, der ikke har styr på det. I stedet prøver vi at rette vores opmærksomhed på, hvad der kan arbejdes med. Vi får mere af, hvad vi fokuserer på.

Vi skal selvfølgelig have klarhed over, hvad det er for et problem, vi ønsker at arbejde med. Når det så er sagt, er det vigtigt fremadrettet at fokusere på at finde løsninger.

SE PÅ UNDTAGELSERNE

Hvad skete der før i tiden, inden den dårlige periode startede? Spørg forældrene, hvad de gjorde tidligere, dengang eleven kom i skole - før problemerne startede? Anerkend, at også forældrene kan synes, at det er svært og vær opmærksom på, at de sidder inde med viden, som du skal bruge. Spørg, om der er noget, du som lærer eller I som skole kan gøre for at hjælpe eleven i skolen og gøre situationen bedre.

OPFØLGNING

Det er en god idé at aftale opfølgende møder, hvor I fokuserer på, hvad eleven opnår. Man kan fx holde møde hver måned, hver 2. eller 3. måned i en periode. Det kan være til stor hjælp for både forældre og lærere og ikke mindst for eleven, at I mødes fast og laver aftaler omkring situationen. Det kan både være af orienterende karakter, men også være om grænsesætning, konsekvenser og belønninger. I de mellemliggende perioder kan læreren med jævne mellemrum kontakte forældrene for at fortælle om de små succeser, der er undervejs. Forestil dig, hvor opløftende og motiverende det er for forældrene.

Med en løsningsfokuseret tankegang er det lettere at samarbejde med forældrene om elevens udfordringer i skolen. Fx. ved at sige: "I kender jo jeres barn bedst, og jeg har brug for hjælp til det her. Hvem i jeres familie har størst indflydelse på Mona?" Du kan også spørge om undtagelser i hjemmet og om forskelle: "Er der forskel på de dage, hvor Mona kommer i skole og på de dage, hvor hun bliver hjemme?"

4 GRUPPE- OG KLASSEINDSATSER

Indsatser på gruppe- og klasseniveau kan være en hurtig og effektiv metode til at nedbringe fravær. De kan både fungere separat og sideløbende med de in-

dividuelle vejledningsforløb. I de følgende afsnit kan du se en række konkrete eksempler på indsatser, som vi har afprøvet i klasser og i grupper.

4.1 "VI MØDER TIL TIDEN" (3. OG 4. KLASSE)

BAGGRUND

Eleverne i begge klasser på 3. årgang kom ofte for sent. Det var ikke bare nogle få elever i hver klasse, det var stort set alle elever, der flere gange om ugen

kom for sent om morgenen. Der var udviklet en kultur, hvor det var ligegyldigt, om man kom til tiden.

Lærerne fra årgangen ønskede, at der skulle laves en fælles indsats i begge 3. klasser.

FORMÅL

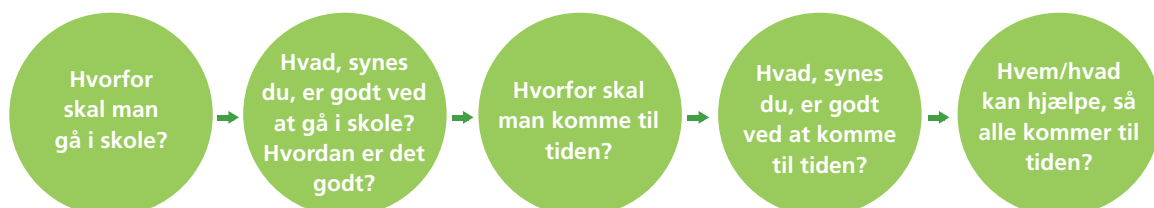
Vi ønsker at øge elevernes fokus på, hvad de selv kan gøre for at komme til tiden om morgenen. Det vil vi gøre ved at aktivere fællesskabet i klassen, så eleverne bliver opmærksomme på at hjælpe hinanden med at øge fremmødet i klassen.

Via brev og SkoleIntra orienterer lærerne forældrene om, at man den næste måneds tid vil have fokus på, at eleverne kommer til tiden om morgenen og håber på deres støtte.

INDSATS

En lærer (gerne en anden lærer end klassens egne lærere) præsenterer ideen for klassen. Eleverne skal forestille at være journalister, der skal finde ud af,

hvad eleverne i 3. klasserne tænker. Eleverne bliver sat sammen 2 og 2 og skal interviewe hinanden. De får hver 5 kort med ét spørgsmål på hver, som de skal stille hinanden på skift:

Vi arbejder på denne måde med at øge elevernes bevidsthed om, hvordan det, de hver især gør, får indflydelse på klassen som helhed, på læreren og på de andre elever.

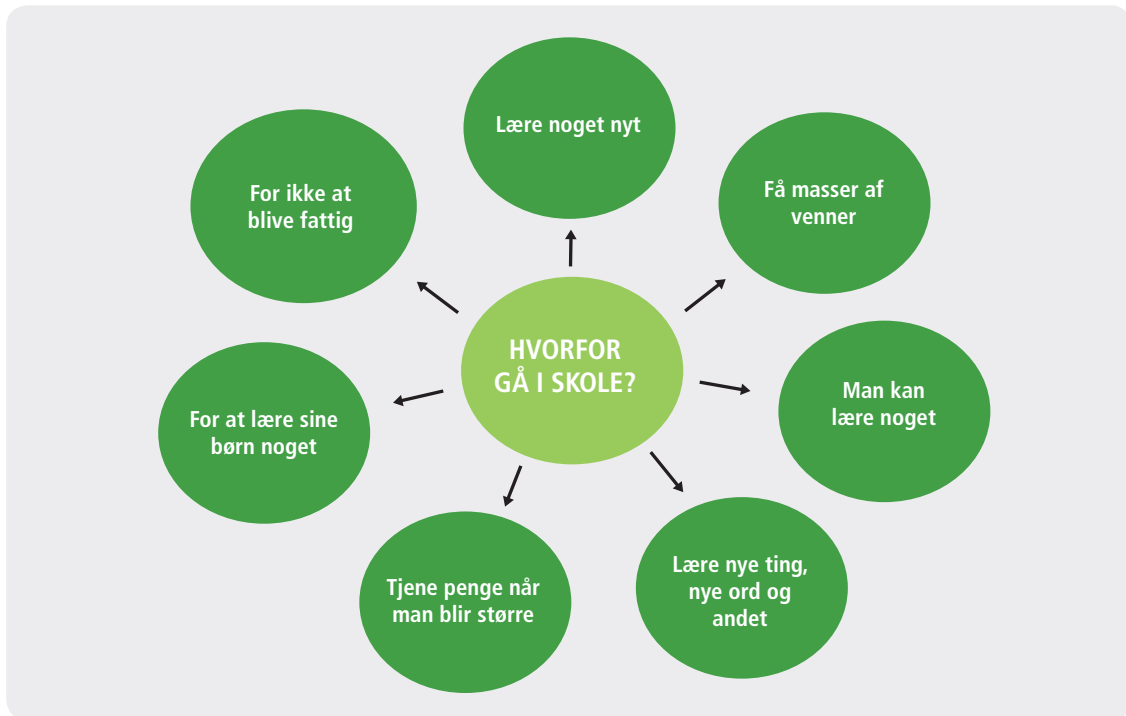

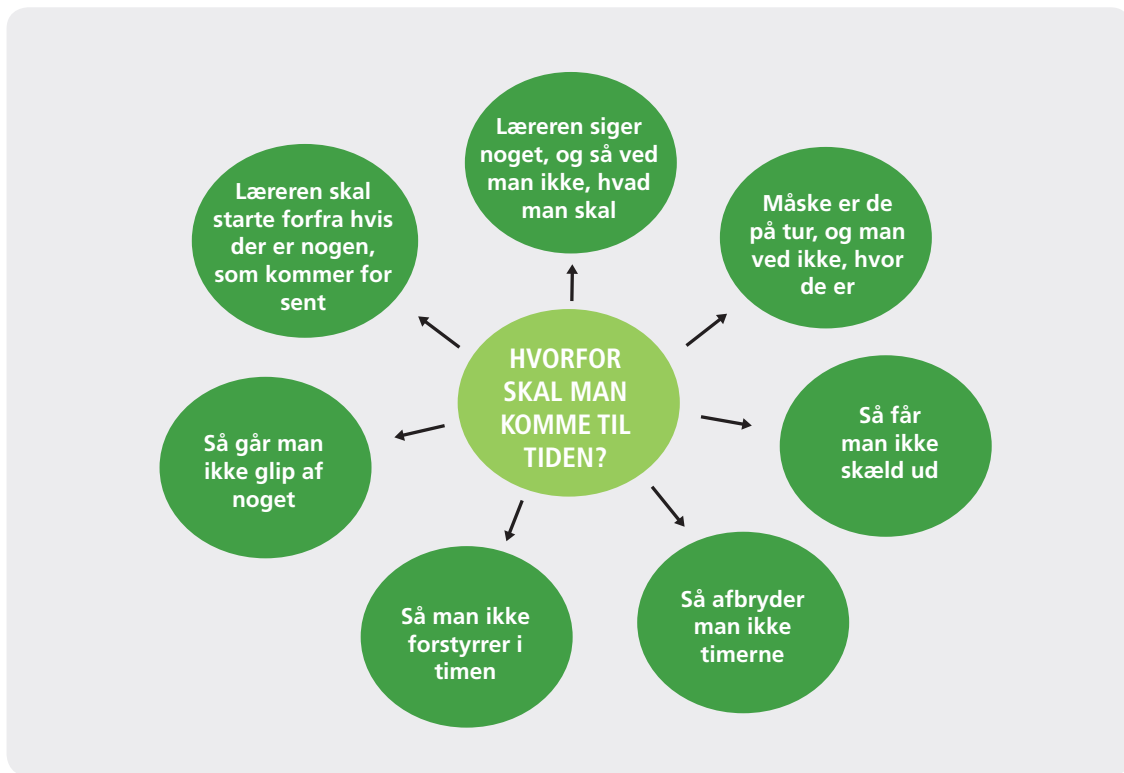
OPSAMLING PÅ INTERVIEWENE:

Til alle fem spørgsmål samles elevernes bidrag op, ordret, også dem som næsten er ens. Læreren opsamlings af elevernes bidrag skrives på en flipover, der hænges op i klassen. Eleverne kan evt. arbejde videre med dem og give dem elevpræg, inden de hænges op. Det er vigtigt, at de hænger i klassen hurtigt, gerne samme dag.

Eksempler på svar i en 3. klasse:

HANDLINGER

Efter at have samlet elevernes overvejelser og svar på en flipover er næste skridt at komme frem til konkrete handlinger, der kan modvirke fraværet. Hvem gør hvad? Målet er klart. Vi skal have flere elever til at komme til tiden om morgenen. Vi har via elevernes svar et fælles grundlag at komme med ideer på. Husk, at det kun er eleverne, der må komme med ideer og forslag. Læreren stiller spørgsmålene og styrer processen.

Eksempler på hvad eleverne i en 3. klasse gjorde:

- Jens fik sit eget vækkeur og stillede det.
- Joan ville gerne have hjælp af læreren, som skulle tage en samtale med hendes forældre om, hvordan hun kunne komme i skole til tiden.

- Mohammed bor i nærheden af Mathias. Mohammed bliver kørt i skole og mente godt, at hans far kunne tage Mathias med om morgenen.
- Karoline vil sms'e til Rikke, når hun står op om morgenen.
- Suleima vil gå af sted lidt før om morgenen og så gå lidt hurtigere.

Læreren sætter en smiley på tavlen for hver elev, der er mødt til tiden, så alle kan følge med i, om der er fremskridt. Opfølgning sker hver 14. dag i en afgrænset periode. Herefter opfølgning med jævne mellemrum. Forældrene inddrages og orienteres løbende om klassens fremskridt på ForældreIntra.

VIRKNING

Eleverne begyndte at komme til tiden. Forældrene blev via elever og lærere opmærksomme på at fremme fremmødet på en ny måde. Eleverne fik hjælp af forældrene, hjælp hinanden og oplevede, at de godt kunne. Både sammen og hver for sig.

4.2 "HVORFOR ER DET VIGTIGT AT MØDE I SKOLE HVER DAG?" (5. OG 6.KLASSE)

Tiltag for elever i 6.klasse og deres forældre

BAGGRUND

Undersøgelser viser, at fravær og for sent fremmøde i folkeskolen ofte starter i 5-6 klasse, og at det for nogle elever bliver mere massivt i løbet af 7, 8 og 9 klasse. Statistikker viser, at der er en direkte sammenhæng mellem fravær og karakterer.

Jo højere fravær elever har, jo dårligere karakterer får de i skolen. Et stort fravær i folkeskolen betyder ligeledes, at unge får svært ved at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Uddannelsesvejlederen skal vurdere, om den unge er uddannelsesparat i forhold til den uddannelse, eleven søger. Den unge vurderes ud fra 3 kriterier: Personlige kompetencer, sociale kompetencer og faglige kompetencer. Under de personlige kompetencer vurderes det blandt andet, om den unge udviser stabilitet: Møder til tiden - har lavt /intet skolefravær.

Det er derfor vigtigt at komme i dialog med både elever og forældre om, hvad vi gør, hvis der opstår skolefravær hos dem.

TILTAG

Læreroplæg og dialog i klasserne om hvad man får ud af at gå i skole? Hvad lærer man i skolen ud over at læse og regne? Vi lavede et powerpointoplæg (kan ses på www.projektskulk.dk) med billeder og oplæg til dialog:

- I skole – hvad kan det bruges til? Om håb og drømme
- Hvorfor skal man gå i skole hver dag?
- Hvilke udfordringer/barrierer kan vi møde, som gør, at vi nogle gange ikke kommer af sted?
- Hvad kan man selv gøre for, at udfordringen/barrieren ikke får greb om en?

Skolefravær – et tema på forældremødet:

Kort inden der er forældremøde gennemføres oplæg og dialog i klasserne. Forældrene er orienteret om, at skolefravær er et tema, som skolen ønsker at sætte på dagsordenen som en forebyggende dialog. Lærerne vil gerne i dialog med forældrene, så de er bedre klædt på, hvis skolefravær opstår.

Samme oplæg, som blev holdt for klassen, holdes også for forældrene. Samme spørgsmål plus et tillægsspørgsmål til drøftelse:

- Hvad ønsker I, at lærerne og skolen gør i forhold til jer/jeres barn, hvis der opstår fravær?

VIRKNING

Forebygge at skolefravær opstår/forværres. Forældrene og eleverne bliver mere opmærksomme på

betydningen af skolefraværets indvirkning på elevernes uddannelsesparathed. Lærerne og forældrene får en fælles forståelse af problemet, som vil kunne kvalificere det fremtidige samarbejde.

4.3 KONKURRENCE OM AT ØGE FREMMØDET (9.KLASSE)

BAGGRUND

Hvis der først er opstået et skolefravær, sker der ofte det at fraværet øges i de ældre klasser. Sådan var det også på en 9. classes årgang. De havde i gennemsnit 11 procent fravær, da de gik ud af 8. klasse, hvilket på et skoleår svarer til 20 dages fravær.

I 9. klasse er eleverne meget selvkørende, og det forventes, at de selv er i stand til at møde i skole hver dag og til tiden. Vi besluttede derfor, at vi med denne indsats ville arbejde med de unge selv og ikke involvere deres forældre direkte. Forældrene blev orienteret om forløbet.

KONKURRENCEN

Konkurrencen går ud på at nedbringe sit fravær mest muligt i en afgrænset periode. Konkurrencen er både en individuel konkurrence og en konkurrence klasserne imellem. Klasserne konkurrerer ikke mod hinanden, men med hinanden.

- 1. præmien går til den eller de klasser, som nedbringer deres fravær til 6 procent eller derunder.
- 1. præmien er en gallamiddag – serveret af lærerne.
- 2. præmien går til den eller de klasser, som nedbringer deres fravær med mindst 25 procent, men ikke når under 6 procent fravær.
- 2. præmien er en brunch – serveret af lærerne. Konkurrencen varer i 10 uger.

Der nedsættes et udvalg bestående af en lærer og to elever fra hver klasse, som skal være med til at designe konkurrencen, så den bliver så retfærdig som muligt. Er der eksempelvis typer af fravær, som ikke skal medregnes? Vi ønsker at inddrage eleverne i tilrettelæggelsen, fordi succesen vil afhænge af elevernes engagement.

Lærerne fører protokol hver dag og i alle timer Hver 14. dag er der status:

- Elever, der de seneste 14 dage har haft 100 procent fremmøde, deltager i lodtrækningen om et gavekort til kantinen på 30 kr.
- Der gennemføres en roserunde. Læreren medbringer en buket roser. Eleverne har fået til opgave at lægge mærke til, hvilke positive tiltag de andre elever har gjort for at fremme fremmødet i klassen. Eleverne stiller sig i en rundkreds i klassen.
- Læreren stiller sig i rundkredsen sammen med børnene med en buket roser i hånden og spørger hvem, der vil starte: Nanna rækker hånden op – tager en rose – og siger fx til Aline: "Jeg har lagt mærke til, at du har været her mere, end du plejer i denne her uge" – og giver Aline en rose. Eleverne kan godt være lidt generte i starten, men efterhånden som roserne bliver uddelt, går det over. Roserne kan blive stående i en vase i klassen til glæde for alle. Enkelte elever ønsker måske at få rosen med hjem – det får de lov til.
- Roserunden er med til at styrke fællesskabsfølelsen i klassen. Den får eleverne til at føle sig ønsket og værdsat af de andre elever, og den styrker værdien om, at det er godt at komme i skole hver dag og til tiden.

VIRKNING

Fraværet blev næsten halveret i alle 3 klasser.
Her er nogle kommentarer fra eleverne:

Flere detaljer om konkurrencen kan du se på www.projektskulk.dk

---

4.4

SEND EN SMS VED FRAVÆR (7. – 9.KLASSE)

I udskolingen kan det være hjælpsomt for både elever og forældre, at elevernes fremmøde følges tæt. Lav en aftale med eleverne og forældrene om, at de hver især modtager sms'er, hvis eleverne ikke er mødt til tiden om morgenen.

Vi har i en periode sendt sms'er til elever og forældre i udskolingen, hvor vi en gang om ugen sendte en sms til både elever og forældre om elevens fremmøde i ugen der gik. Sms er en god metode til de unge, som bare skal have et skub i den rigtige retning. Sms'en holdes i en god og munter tone og er tænkt som en hjælp til både elever og forældre.

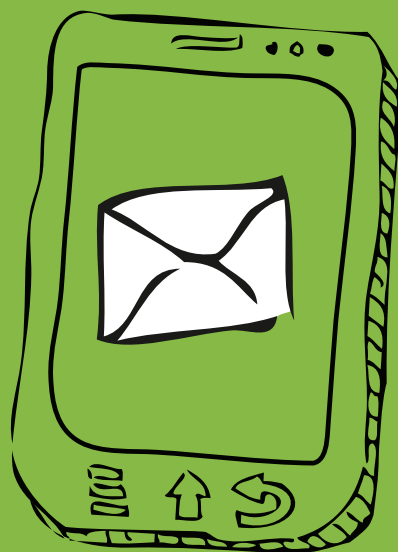
En sms-besked kunne lyde: "Godmorgen Rasmus. Du er savnet her til morgen. Er du på vej?"

Alternativt kan man sende en fælles standardbesked via SkoleIntra til de elever, der ikke er mødt op fra morgenstunden: "Godmorgen. Vi savner dig i klassen". Lignende besked sendes til forældrene.

I forbindelse med de individuelle indsatser gjorde vi i perioder meget brug af at sende sms'er om morgenen til de store elever. Ligesom vi i perioder har tilbudt morgenvækning, hvor vi ringede til dem, når de skulle op, så de kunne nå at komme i skole. Det gjorde jeg også med eleven Tommy. Det forløb endte med, at i stedet for at jeg ringede til Tommy om morgenen, så fik jeg en sms fra ham: "Jeg er oppe" /Tommy.

VIRKNING:

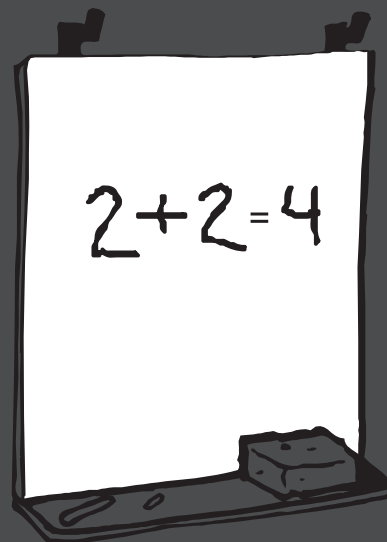
Det øger elevernes, forældrenes og lærernes opmærksomhed på elevernes fremmøde i skolen på daglig og ugentlig basis. At møde til tiden og i skole hver dag får et tydeligere fokus. Lærerne reagerer hurtigere på en elevs fravær og kan hurtigere tage initiativ til en samtale med eleven og evt. forældrene om elevens fremmøde. Forældrene får med det samme overblik over sit barns fremmøde i skolen og kan reagere, hvis der er uregelmæssigheder. Kommunikation mellem skole og hjem sker hurtigere og mere effektivt. Sms'er kan ikke stå alene som eneste tiltag. Der skal følges op med samtaler med både elever og forældre, hvor fraværet er mere massivt.

4.5

”GODMORGENSKOLE” (6. – 8. KLASSE)

Elever, der møder for sent, tilbringer første time i Godmorgenskole-klassen sammen med en lærer, en skolevejleder eller andre på skolen, der arbejder med skolefravær. Denne indsats anbefales i en kortere periode.

Ideen er at få et overblik over hvem og hvor mange, der faktisk kommer for sent om morgenen og få talt med de enkelte elever om det at komme for sent og betydningen af at komme til tiden. Eleverne kan lave skolearbejde i denne time. Hvis de ikke selv har noget, de kan lave, har læreren dagens gratisavis med som eleverne kan læse i, eller eleverne får en bog/novelle at læse. Læreren taler med hver enkelt elev om, hvorfor de kommer for sent og kan på den måde blive opmærksom på, om der er nogle fælles mønstre og adfærd, der kan arbejdes videre med. Læreren har tid til at tale med de enkelte elever og får mulighed for at møde de elever, der måske ikke trives i skolen.

Stemningen i godmorgenklassen er stille og rolig. Der bliver ikke skældt ud på nogen elever, men spurgt interesseret ind til de enkelte elevers forklaring på, hvorfor de kommer for sent. En samtale kunne forløbe således:

”Godmorgen Niels. Skal jeg nu have fornøjelsen af at se dig igen her til morgen? Hvad skete der, siden du kommer for sent i dag?”

Niels: ”Jeg kom faktisk op til tiden i dag, men så kørte bussen for tidligt”.

Lærer: ”Ok, gør den tit det?”

Niels: ”Ja, man kan ikke regne med den”.

Lærer: ”Vil du gerne have, at bussen bestemmer, om du kommer i skole til tiden?”

Niels: ”Nej, men....”.

Lærer: ”Er der noget, du kan gøre anderledes i morgen?” .....

Fortsæt med at stille spørgsmål til Niels. Han skal have hjælp til at reflektere over, om der er

noget, han kan gøre anderledes, hvis han vil i skole til tiden.

”Godmorgen Laura. Kommer du ind til mig igen i dag? Hvordan kan det være?”

Laura: ”Jamen, det er fordi, jeg venter på Lana. Vi følges ad i skole”.

Lærer: ” Vil du gerne møde til tiden?”

Laura: ”Ja, selvfølgelig. Det er ikke sjovt at komme for sent, hvis du tror det?”.

Lærer: ”Ok, så lad os prøve at finde ud af, hvad I kan gøre, så I kommer til tiden lidt oftere.

Hvor lang tid tager I om at gå herhen?”

VIRKNING:

Eleverne vil hellere i deres egen klasse fra morgenstunden end i godmorgenklassen. Men de synes, at det er rart at tale med en lærer om, hvordan deres morgen er forløbet og have mulighed for at komme med sin forklaring. Lærerne får mere ro i klassen, men mangler på den anden side også de elever, der kommer for sent. Godmorgenskole kan organiseres på mange måder, så det passer ind i den enkelte skoles struktur. Vi kørte ikke denne ordning ret længe, da den ikke passede optimalt ind på den skole, vi var på. Men der er gode erfaringer fra Tovshøjskolen i Aarhus, hvor de har haft ordningen i flere år. Se på www.godtdukom.dk, hvis du vil læse om deres erfaringer. Pointen er at få opmærksomhed på de elever, der kommer for sent, at eleverne selv bliver opmærksomme, og at der er en lærer, som har ansvar for at følge op på det efterfølgende.

4.6 HVAD ER EN GOD SKOLEDAG? (8.KLASSE)

BAGGRUND

Ideen er at få gang i en dialog med eleverne om, hvad de synes, der er en god skoledag. Jo bedre skoledag de får, jo mindre fravær har de. En pointe med forløbet er, at du som lærer bliver klogere på eleverne. Du får ny viden, som du kan bruge i undervisningen fremover.

Fokus er på at finde de gode historier - på det der virker. Sammen med eleverne udfolder du deres håb

og drømme, deres udfordringer og deres handlinger. Du vil høre deres historier om, hvad et godt skoleliv er for dem.

Med agenthed (se side 10) som grundlag vil du arbejde med, hvad eleverne tænker om egne handlinger og andres handlinger. Hvorfor gør vi, som vi gør? Ønsker vi, at det skal være sådan? Eller ønsker vi, at det skal være anderledes?

FORLØB

Vi havde et forløb med én lektion om ugen i seks uger plus 10 -15 minutters indledende elevinterview med hver elev om temaet: "Hvad er en god skoledag?" På baggrund af resultaterne fra elevinterviewene planlagde vi de 6 lektioner.

Forslag til et muligt forløb:

Lektion 1: spørgeskema om skolelivet.

Social pejlingsøvelse, der gør eleverne opmærksomme på deres sociale overdrivelser og flertalsmisforståelser. Eksempler på spørgsmål, som du som lærer, kan stille i spørgeskemaet:

- "laver du oftest dine lektier"? Svarmulighed: Ja/nej
- "hvor mange af dine klassekammerater tror du, oftest laver deres lektier? Svarmulighed: Ingen/næsten ingen/en del/omkring halvdelen/de fleste/næsten alle (se Aarhus eksperimentet: www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/MBU/VI/SSP-DTO/AaExp/Resultater-AarhusEksperimentet.pdf).

På baggrund af svarene fra spørgeskemaet og de individuelle interviews arbejdes der over de næste fem lektioner med de temaer, som er kommet frem i svarene og med øvelser i, hvordan vi med fælles hjælp kan opnå at få en god skoledag for alle.

Lektion 2: tema: Hvorfor gå i skole?

Oplæg og dialog med eleverne. Opsamling på elevinterviews fremlægges.

Eksempler fra interviewene:

HÅB & DRØMME

- Alle ønsker at lære noget
- De fleste har en drøm om en bestemt uddannelse.
- Alle vil have gode karakterer

Lektion 3: omtanke

Omtanke, kommer blandt andet fra den såkaldte mentaliseringsforskning. Direkte oversat betyder mentalisering omtanke. Denne forskning viser blandt andet, hvad der sker i hjernen, når vi tænker os om – og når vi ikke tænker os om. For mere viden, lege og øvelser; se Omtanke-materialet på:

www.aarhus.dk/da/omkommunen/organisation/Boern-og-Unge/PA/ST/Robuste-boern/OmTanke.aspx

Lektion 4: om forstyrrelser og ro i klassen

Forstyrrelsesøvelse. Eleverne skal øve sig i at koncentrere sig om det, de bliver bedt om. Øvelsen skal få eleverne til at indse, hvordan de mister koncentrationen, hvis der er forstyrrelser.

Fremgangsmåde:

1). 5. min. diktat uden forstyrrelser.

2) Ny diktat - nu med forstyrrelser. En lærer læser diktaten højt, imens en anden lærer samt et par elever, laver forstyrrelser (taler med læreren, mobilen ringer og man svarer den, man taber noget på gulvet, beder om at låne et viskelæder m.m.). Eleverne får ikke at vide, at det er planlagte forstyrrelser.

Efter hver diktat tjekkes der, hvor mange ord eleverne fik skrevet ned.

Herefter dialog med eleverne om hvorvidt de kunne mærke forskel på de forskellige diktater med og uden forstyrrelser?

Lektion 5: om koncentration

- Dialog med eleverne om ro, forstyrrelse og koncentration.
- Hvornår er der ro i klassen? Hvornår er I mest koncentreret?.
- Øvelser i hvad man kan gøre, når man bliver ukoncentreret.

Lektion 6: afslutning og opsamling

- Roserunde
- Vi har en buket roser med.
- Eleverne er blevet bedt om at tænke over, hvilke forbedringer de kan fremhæve hos de andre elever. Dem skal de fortælle til hinanden samtidig med, at de giver en rose.
- Evaluering af forløbet

EVALUERING AF FORLØBET

Resultatet af evalueringen gennemgås i plenum og skrives på tavlen/flipover.

” **Jeg har nu indset, at jeg larmer meget i timen. Det gør jeg sjældent nu.**
(En elev)

EVALUERINGSSPØRGSMÅL

1) Hvad har været godt? 2) Hvad kunne I godt have undværet? 3) Er der noget, I har lyst til at prøve mere af? 4) Hvordan vil man kunne se på jeres klasse, at vi har lavet det her forløb sammen?

4.7 "VI ER GODE SAMMEN". (PIGER I 4. KLASSE)

Trivselsproblemer og dårligt fællesskab kan være med til, at fraværet øges i en klasse. Det kan derfor være en god ide at lave kursusforløb med elever der er særligt udsatte. Her er et eksempel på et kursusforløb for en gruppe piger på 4. årgang.

Kursus i teambuilding og sociale færdigheder for en gruppe piger på 4. årgang. Fokus er på pigernes agenthed (se side: 10) - deres selvværd, robusthed og udfordringerne i og omkring venskaber og fællesskaber.

BRUGEN AF GRUPPER

Ideen med gruppearbejde er, at deltagerne både kan hjælpe sig selv og hinanden ved at dele viden og følelser: Ved at sammenligne holdninger og erfaringer, udveksle ideer og give hinanden løsningsforslag og modforestillinger.

At være en del af en gruppe skaber en oplevelse af jævnbyrdighed og samhørighed og forståelse og identifikation med hinandens situation. Hele formålet med brugen af gruppeprocesser er at se gruppen som en ressource. Deltagerne i gruppen påvirker gensidigt hinanden.

Gruppelederens (lærerens) rolle er at observere samspillet i gruppen og hele tiden overveje, om han/hun kan bidrage med at mægle, formidle eller styrke sam-

spillet. Gruppelederens bidrag til gruppeprocessen er blandt andet at planlægge, igangsætte, komme med ideer, afklare, tolke, konfrontere og støtte. Gruppelederen skal aldrig være mere aktiv, end det er nødvendigt.

SAMMENSÆTNING AF EN GRUPPE

Praktiske erfaringer viser, at når man vil sammensætte en gruppe, skal typen af de problemer, som gruppen skal arbejde med ligne hinanden mest muligt. Deltagerne skal ikke bare synes at lide under det samme problem. De skal selv opleve at have problemer, der ligner hinanden.

Den gruppe af piger som deltog i kurset "Vi er gode sammen", havde det til fælles, at de kunne føle sig udenfor og komme i konflikt med deres omgivelser – konflikter, som de ofte havde svært ved at løse, hvorfor de ofte blev kede af det.

FORLØB

Kurset varer i 10 uger – en eftermiddag om ugen

Kurset er opdelt i to dele:

1) To gruppeledere (lærere) laver forløb med træning i sociale færdigheder og robusthed gennem aktiviteter og øvelser.

2) Vi havde et samarbejde med Ungdommens Røde Kors, hvor frivillige unge stod for en actionklub for pigerne, hvor de lavede teambuildingaktiviteter gennem leg og læring.

Efter endt kursus får alle deltagerne et diplom.

EKSEMPEL PÅ EN KURSUSDAG

Det er godt at have nogle faste rutiner, hver gang man mødes. Det skaber tryghed i gruppen.

KL. 13.00: VELKOMMEN

Vi siger goddag med hånden til hver deltager. Pigerne tilbydes te og frugt.

13.15: DAGENS TEMA

Dagens tema: Grænser

En gruppeleder holder et kort oplæg over dagens tema (10 min.)

Formål: Øge deltagernes opmærksomhed på egne og andres grænser og arbejde med deres bevidsthed om, hvordan grænser mærkes, og hvilken betydning det har, hvis de hhv. respekteres og hvis de ikke respekteres.

OPLÆG OM GRÆNSER

Hvad kender vi til grænser? Der findes mange forskellige slags grænser. Her er nogle af dem:

- Der er en grænse mellem Danmark og Tyskland.
- Der findes en grænse mellem Sverige og Danmark ude i havet, hvilket gør det vanskeligt at se og mærke.
- I dette lokale er der vægge som en slags grænse, hvis I sidder ved hver jeres bord, kan I måske føle, at jeres egen og jeres sidemandens grænse går ved bordets grænse.
- Som menneske har vi, hvor kroppen går til en fysisk grænse, men de fleste har en usynlig grænse, før vi kommer helt tæt på kroppen. (De to gruppeledere viser via et rollespil, hvor grænserne kan gå, hvis man kender hinanden godt, hvis man ikke kender hinanden, og hvis man evt. ikke er helt enige om, hvor grænserne skal gå.)

Der er også sproglige grænser: Eleverne benytter ofte et sprog, som lærerne ikke forstår. Samtidig

- er der grænser for, hvilke ord vi kan lide og grænser for, hvor og hvornår vi bruger forskellige ord.
- Grænser for hvad vi vil være med til. Illustreret ved et rollespil, hvor de voksne indgår: "Kom Janne vi hugger lige denne mascara." Janne siger prompte, "nej, det vil jeg ikke være med til" (fordi hun har en personlig grænse og kan mærke, at hun ikke vil). Næste omgang viser vi en situation, hvor Janne tøver og siger, at det ikke er rigtigt at stjæle, hvortil modparten siger, at butikken har mange af dem og ikke opdager det. Hertil siger Janne, at hendes mor siger, at man ikke må stjæle (Vi viser, at hun ikke er helt sikker på sin egen grænse og har brug for at hente hjælp i noget, der kan gøre det muligt at holde en grænse).
- Personlige grænser er noget, vi helst skal kunne mærke. Noget vi lærer igennem samværet med vores forældre og venner.

I løbet af oplægget er der dialog med pigerne om grænser. Hvad tænker og føler de omkring grænser ud fra deres egne erfaringer, og det de her hører og ser.

14.00: AKTIVITETER OVER DAGENS TEMA

Fx øvelser i at lytte, mærke, iagttage, rollespil, male, tegne, brevkasse m.m. (45 min.).

Eksempel på én aktivitet: Hvor går ens personlige usynlige fysiske grænse?

Øvelse med ballon: Alle tegner en kridtstreg rundt om sig selv på gulvet, som de skal holde sig inden for. Ringen symboliserer personens grænse. To balloner skal holdes i luften, uden man kommer uden for sin grænse. Hvis den falder på gulvet, skal man hjælpes ad med at få den i spil igen, helst uden at komme uden for sin egen grænse (Øvelsen skal skærpe opmærksomheden på grænser og opmærksomheden på, hvordan det er at mærke og overholde egne og hinandens grænser).

Herefter er der fælles refleksion over denne øvelse og om temaet grænser. Det er vigtigt, at gribe det pigerne siger og bringe det ind i snakken.

- Hvordan vidste I, hvor jeres grænse gik til? Skulle I kigge ned på gulvet? ja/nej -, hvorfor?
- Hvordan kan det mon være, at man ikke skal kigge eller skal kigge ned?
- Kan det være ok at overskride disse grænser hos hinanden?
- Andre spørgsmål som pigerne også kan være med til at stille.

15.00: OPSAMLING OG FEEDBACK (10 MIN.)

Lærerne samler op og giver positiv feedback. Deltagerne giver også feedback på dagens forløb.

Efter hver kursusdag bliver de stillet følgende spørgsmål:

”Hvis I skulle fortælle jeres forældre, hvad vi har lavet i dag – hvad vil I så sige?” Formålet er at få pigerne til at reflektere over dagens tema og øvelser.

15.10: VIDERE TIL ACTIONKLUB MED UNGDOMMENS RØDE KORS (1½ TIME)

HVAD ER EN ACTIONKLUB?

En actionklub er en sportsaktivitet, hvor børnene først og fremmest skal have det skægt. De forskellige aktiviteter indeholder samtidig elementer af læring, så børnene oplever, at læring kan være sjovt. Målet er, at børnene får viden og faglige kompetencer med fra actionklubben, og at det på den baggrund bliver lidt lettere og sjovere for dem at gå i skole.

Actionklubberne bliver støttet af Egmont Fonden, som arbejder tæt sammen med Ungdommens Røde Kors om at få udsatte børn og unge ind i en positiv udvikling under overskriften ”Væk fra kanten”.

Hvis I ønsker at vide mere om, hvordan I som skole kan samarbejde med Ungdommens Røde Kors, kan I læse mere på deres hjemmeside: <http://www.urk.dk/>

Hvis I ønsker at se det fulde program og få inspiration til jeres eget kursus, kan hele kursusforløbet og billeder ses på projektets hjemmeside: www.projektskulk.dk.

4.8 FAMILIEKLASSE PÅ SKOLEN

Familieklassen er stedet, hvor skole og forældre samarbejder på en anderledes måde om at forbedre barnets skolegang. Eleverne kan komme fra alle klassetrin. Der er 4-8 elever i en familieklasse. Hver elev har enten sin far, mor eller en anden voksen med. Familieklassen har to familieklasselærere, som sammen med forældrene, eleven og klasselæreren sætter mål for eleven og de ting, vedkommende skal øve sig på.

Forældrene inviteres ind i familieklassen og tager del i barnets skolegang og underviser selv barnet. Familieklasselærerne er blevet klædt på til at kunne udføre flerfamiliearbejde og har ansvar for at sætte rammerne og styre processen. De skal sikre at det, der foregår i familieklassen, er relevant for de familier, der deltager. Forældrenes aktive deltagelse i skolelivet giver dem indblik i, hvilke problemer barnet møder i skolen, og hvordan de kan tage medansvar og hjælpe barnet. Familierne kan dele ideer og erfaringer med hinanden.

- Familieklassen foregår en formiddag om ugen, og forløbet strækker sig fra 8 til 12 uger.
- Familieklassen er et tilbud på skolen, som ikke involverer de sociale myndigheder.
- Familieklasselærerne kan også have udgående funktioner på skolen og i klasserne og være dem, som arbejder konkret med skolefravær på skolen.
- Med en familieklasse på skolen får skole-hjem-samarbejdet helt nye muligheder.

Hvis du ønsker at vide mere om familieklassen, kan vi henvise til bogen: *Familieklasser i skolen* (2010) af Henriette Wilson og Tommy Hjordt. De underviser og afholder kurser i flerfamiliearbejdet i familieklasser i folkeskolen. Flerfamiliearbejdet i en familieklasse er udviklet af Neil Dawson og Brenda McHugh på Marborough Family Service and Education Centre i London.

---

5 NÅR VI HAR GJORT ALT, OG PROBLEMET STADIG IKKE LØSER SIG – HVAD SÅ?

Der vil altid være børn, hvor skolefravær er et problem, og som derfor støder sammen med skolens værdier og strukturer. Vi kan måske ikke ændre disse børns opførelse, men vi kan reducere problemerne ved at hjælpe dem. Mennesker har problemer, fordi der er noget vigtigt, som endnu ikke er opnået.

Der kan være behov for en bredere indsats, hvor skole, hjem, nærmiljø og socialforvaltningen arbejder sammen.

Børn og unge, som har problemer i skolen, er ikke kun en udfordring for skolen og hjemmet, men også

for det sociale system. For at kunne hjælpe barnet og familien bedst muligt er begge parter afhængige af et godt samarbejde med hinanden.

Der er flere forskellige samarbejdsformer. Én form er at samle det sociale netværk omkring barnet/den unge og tale om, hvordan netværket kan støtte både familien og det enkelte barn i familien. Ud over barn og forældre kan det sociale netværk bestå af eksempelvis en lærer fra skolen, en familierådgiver, en psykolog fra PPR, en klubmedarbejder o.a.

5.1 NETVÆRKSMØDET

De fleste professionelle inden for børn og ungeområdet har prøvet at sidde i tunge netværksmøder, hvor det, der skulle munde ud i et godt samarbejde, er endt uden fælles fodslag og forpligtelser.

Der er lavet meget godt materiale til, hvordan man kan holde inddragende netværksmøder.

På Socialstyrelsens hjemmeside <http://www.inddrag.nu/netvaerksmoder> kan du læse om forberedelse og afholdelse af inddragende netværksmøder.

Som lærer er det måske ikke så tit, at du skal deltage i ovennævnte type af netværksmøder. Et netværksmøde kan gennemføres på mange forskellige måder, og

gør det også. Det kommer an på, hvad der passer bedst ind i den sammenhæng, det skal foregå i. Det vil vi derfor ikke beskæftige os yderligere med her. I stedet vil vi koncentrere os om din forberedelse til netværksmødet.

Som deltager til et netværksmøde er det vigtigt, at du forbereder følgende:

- **Hvad går godt for eleven? Hvilke tiltag lykkes I godt med?**

Fortæl hvad der virker godt, og hvordan det viser sig. Hvor viser problemet sig ikke – undtagelserne. Beskriv undtagelserne. Undtagelser er, når problemet ikke viser sig eller er mindre. Formålet med at

hæfte sig ved undtagelserne er at blive mere bevidst om, hvad der virker, så man kan udvikle videre på det, der ser ud til at virke. Tænk i undtagelser, succes'er og løsninger.

■ **Hvad er problemet set fra dit synspunkt**

Netværksmøder går ofte ud på at opnå en fælles forståelse af problemet.

Oftentimes er der dog lige så mange problemer, som der er parter: Rie er bekymret for sin mor, der har en dødelig sygdom, hvilket giver sig udslag i, at hun får meget skolefravær. Det bliver et problem for skolen og for dig som lærer. Skolens og dit problem er således ikke det samme som Ries problem. Ved at høre de forskellige parter synspunkter kan man udvide sit eget syn på problemet og de mulige løsninger.

■ **Hvordan viser problemet sig?**

Forbered dig på, at skulle beskrive (gerne detaljeret) hvordan du oplever problemet i skolen. Det drejer sig ikke om at finde årsagen til problemet, men om at beskrive hvordan problemet viser sig. Det giver de andre deltagere et indblik i elevens situation i skolen.

■ **Overvej hvad du kan bidrage med til løsningen af den situation og det problem, du ser.**

Mange har oplevet møder, som er endt i diskussioner og delte meninger. Der fremsættes forslag, men ingen tror rigtig på dem. De møder, hvor deltagerne giver gode råd og forslag til, hvad andre kan eller bør gøre, har som regel ingen effekt.

Ikke før man sætter sig selv i spil, forpligter sig og holder op med at være udenforstående, vil der ske forandringer. Når man oplever, at andre foreslår noget, de personligt kan gøre, finder man måske også selv på noget. Enten tilslutter man sig ved at supplere med en anden ide, eller man byder selv ind med noget, man kan gøre. På den måde skabes der løsninger ved hjælp af netværket og de ressourcer, der er til rådighed.

■ **Hvad vil du gerne have hjælp til fra de øvrige netværksdeltagere?**

Overvej om, du har brug for informationer fra en eller flere af de øvrige deltagere, som kan hjælpe dig i dit arbejde med eleven. Det kunne fx være, at du havde brug for at vide noget mere om morens sygdom og deres hverdag derhjemme for bedre at kunne støtte Rie i skolen.

Er der noget, du gerne vil have hjælp til i forhold til dit arbejde med eleven? Det kunne fx være hjælp til, at Rie får læst noget mere dansk.

6 SKOLENS RUTINER TIL FOREBYGGELSE AF SKOLEFRAVÆR

Som skole kan man selv gøre meget for at forebygge skolefravær. Ud over de forskellige rutiner man har som lærer og de indsatser, vi har beskrevet tidligere, kan skolen som organisation have nogle rutiner og strategier for, hvordan man vil håndtere skolefravær.

Gode fravær rutiner kan forebygge skolefravær, inden det udvikler sig til en bekymrende skolefravær-problematik. Dette afsnit indeholder inspiration og konkrete ideer hertil.

RISIKOFAKTORER OG BESKYTTELSESAKTORER

FAKTORER HOS ELEVEN

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
Psykisk sårbar	Positivt selvbillede
Indadvendt	Gode sociale relationer på skolen
Præstationsangst	En eller flere gode venner
Personlige problemer	Faglig kompetent
Faglige vanskeligheder	
Manglende sociale kompetencer	

FAKTORER I FAMILIEN

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
Psykisk lidelse hos forældre	God psykisk sundhed i familien
Samspilsvanskeligheder	Godt samspil i familien
Ændringer i familiemønster (skilsmisse, død, sygdom)	Godt samarbejde mellem forældre og skole
Manglende grænsesætning	Tydelig grænsesætning
Negative skoleerfaringer hos forældrene	

FAKTORER I SKOLEN

Risikofaktorer	Beskyttelsesfaktorer
Mangelfulde rutiner i registrering og håndtering af fravær	Gode fravær rutiner
Uhensigtsmæssig håndtering og holdninger til fravær	God klasseledelse
Ringe klasse- og læringsmiljø	God relation mellem lærer og elev
Mobning	Godt samarbejde mellem forældre og skole
Højt lærerfravær	Gode rutiner og handleplaner ved håndtering af skolefravær
For lidt kontinuitet i overlap til nye lærere	Fælles problemforståelse og holdninger til fravær
Manglende viden om sociale og psykiske vanskeligheder hos børn	God overlap til nye lærere
	Rettidig involvering af andre instanser

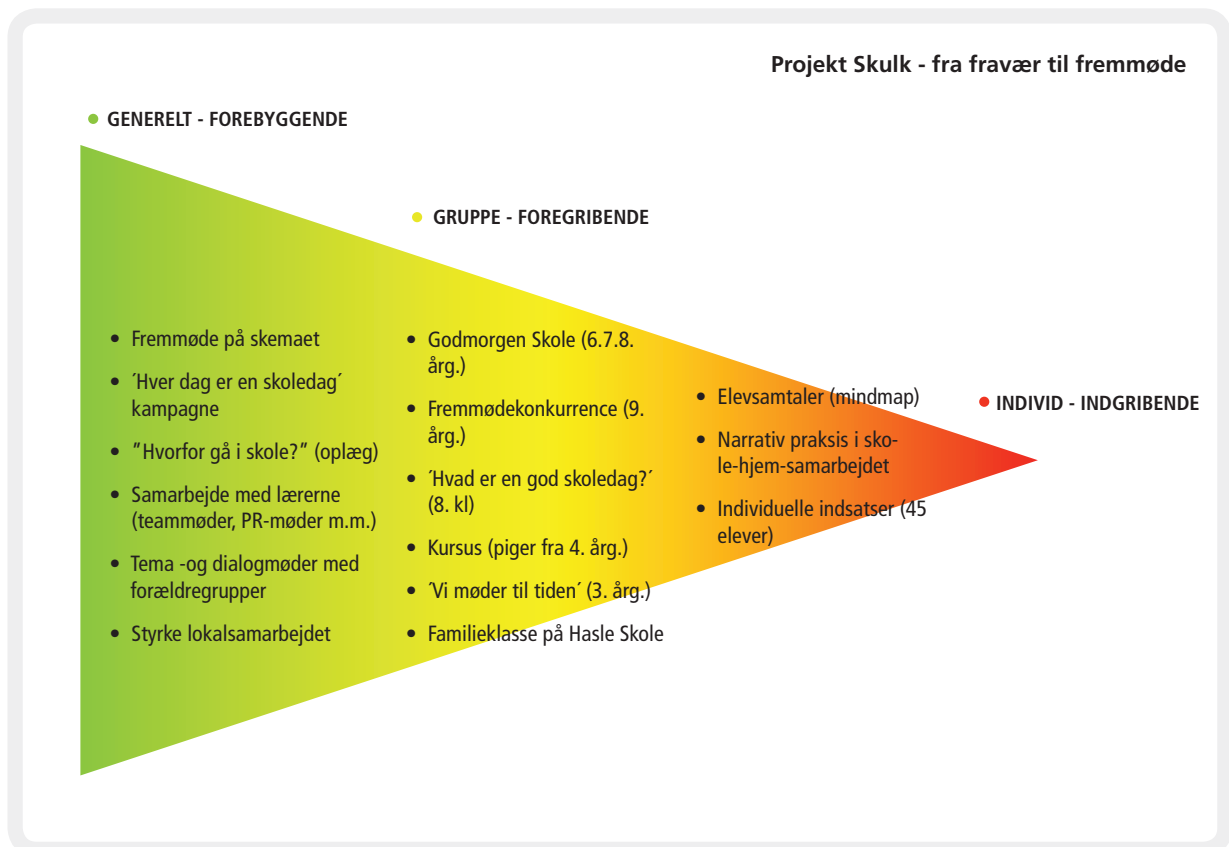

6.1 PROJEKT SKULKS STRATEGI TIL FOREBYGGELSE OG NEDBRINGELSE AF SKOLEFRAVÆR

Forebyggelsestrekanten (se nedenstående figur) illustrerer, hvordan man sikrer sammenhæng mellem de tre niveauer: Forebyggende, foregribende og indgribende.

Den generelle indsats (det grønne felt) retter sig mod dem, der kan selv. Her handler det om at forebygge fremtidige problemer. Via tema- og dialogmøder oparbejder lærere og forældre en gensidig forståelse og tillid der kan være med til at hindre at problemer opstår. Den foregribende indsats (det gule felt) retter sig mod potentielle risikogrupper og dem, der har brug for hjælp. Det kunne f.eks.

være et forløb i en 6. klasse, hvor lærerne går i dialog med elever og forældre om temaet: "Hvorfor er det vigtigt at komme i skole hver dag?". Den individuelle indsats (det røde felt) retter sig mod de elever, hvor der er behov for en særlig og bredspektret indsats. Den vil oftest bestå af en direkte intervention med det formål at undgå forværring og få eleven "tilbage" i det gule eller grønne felt. F.eks. gennem elev- og forældresamtaler, ændring af skolens håndtering af problemerne, hjælp fra det sociale system, hjælp til lektier, hjælp til at komme i skole om morgenen o.s.v.

6.2 EKSEMPEL PÅ EN SKOLES STRATEGI UD FRA FOREBYGGELSESTREKANTEN

Det generelle niveau:

- **Brug skolens info-materiale** og SkoleIntra til at gøre opmærksom på skolens holdning til fremmøde - hvordan og hvorfor I på jeres skole har fokus på elevernes fremmøde i skolen. Med tanke på at forebygge skolefravær er det hensigtsmæssigt, at forældrene allerede ved skolestart kender skolens retningslinjer for, hvordan de håndterer og følger op på skolefravær.
- **Rutiner for hvordan** lærerne skal følge op på skolefravær, både begyndende skolefravær og bekymrende skolefravær. Rutinerne er drøftet og aftalt lærere og ledelse imellem. Opfølgning sker en gang om året.
- **Skolens fraværstatistik** behandles på PR (pædagogisk rådsmøde) hver gang (ca. 4 gange årligt). Tiltag og eventuelle kampagner for at fremme fremmødet på skolen eller på udvalgte klassetrin drøftes og besluttes.
- **Inddragelse af forældregrupper** og forælderåd. Brug forældrene som sparringspartnere. Arbejd aktivt for at fremme skole-hjem-samarbejdet ved at involvere forældrene i drøftelser om forskellige temaer, som fravær, valg af ungdomsuddannelse, trivsel i skolen osv.
- **Vær en del** af lokalsamfundet. Deltag i lokale aktiviteter, hvor det kan styrke skolens image og give skolen indflydelse og inviter til arrangementer på skolen.

Det boligområde og de fællesskaber, som de unge færdes i, har stor betydning for udviklingen af identitet og de historier, der fortælles om dem. Det er vigtigt at intervenere i de strukturer og kommunikationsmønstre, der er - ikke kun i skolen - men også i lokalsamfundet. Det er ikke noget, man bare lige gør som lærer, men hvis der er en vejleder eller socialarbejder ansat på skolen, kunne det være en

opgave for dem og en invitation til lærerne om at deltage.

Eksempel på et forældrearrangement i lokalområdet:

I Projekt Skulk etablerede vi som repræsentanter for skolen et samarbejde i et lokalområdet med de boligsociale medarbejdere, kulturhuset, biblioteket, klubben og til dels legepladsen.

Formål:

Vi ønskede at skabe et rum, hvor forældre og professionelle kunne mødes i en åben dialog med mulighed for netværksdannelse - forældrene imellem, de professionelle imellem og mellem forældre og professionelle. Igennem samarbejde og dialog får vi indsigt og forståelse for hinanden, og hvad vi kan bruge hinanden til.

Lokalområdet Herredsvang, hvor vi arbejdede med Projekt Skulk, er kendetegnet ved en mangfoldig beboersammensætning af mange forskellige etniske baggrunde, som også viser sig i elevsammensætningen på skolerne i området.

I samarbejde med lokale aktører arrangerede vi en række tema- og dialogmøder med forældre til børn på 10-14 år under overskriften: Hvilke udfordringer har vi som forældre til skolebørn? Hvordan kan vi som forældre bruge hinandens erfaringer? Hvordan kan forældre og professionelle bruge hinanden?

Vi inviterede forskellige oplægsholdere til at bidrage.

Det viste sig, at de forældre, som kom til arrangementerne, var meget interesseret i, hvordan de bedst kunne støtte op om deres børns skolegang. Der var mange diskussioner og spørgsmål om, hvad det er, man lærer i den danske folkeskole og hvorfor. Og hvad skal man bruge klubben til?

Der var eksempelvis en mor af arabisk herkomst, som var meget bekymret for sin datter, der insisterede på at komme i praktik i militæret. For det første kunne hun ikke forstå meningen med at sende skoleelever i praktik og for det andet, kunne hun ikke forstå, hvorfor hendes datter ville i praktik i militæret. Moderen var altså bange for at sende sin datter i militæret, men bragte alligevel emnet op til diskussion på mødet. Hun er alene med børnene og har brug for at høre andres mening.

En anden mor på mødet kunne ikke forstå, hvorfor klubben ville have, at hendes dreng skulle sove nede i klubben i forbindelse med et arrangement, når de nu boede lige ved siden af.

Der viste sig også et behov for at diskutere børneopdragelse. Hvad gør jeg, når min søn ikke vil stå op om morgenen og gå i skole? Hvad gør jeg, når min teenagedatter er inviteret til fødselsdag hos en klassekammerat til kl. 22.00 på en hverdagsaften – er det i orden? Hvad gør jeg for at få min søn til at lave lektier, når jeg ikke kan hjælpe ham?

Diskussionerne kom vidt omkring; fra børneopdragelse til problemer i skolen, til hvilke ungdomsuddannelser man kan vælge. Forældre og professionelle møder hinanden under andre former end normalt og får derved et bedre indblik i hinandens verden, hvilket ligeledes gør det nemmere at tale sammen fremover i skolen, i klubben og på biblioteket. Øget kendskab til hinanden kan være med til at forebygge problemer, fordi man har bedre muligheder for at tage fat i hinanden, inden problemerne opstår og hurtigere kan bremse en negativ udvikling.

” Det, vi snakker om, kan bruges til noget. (en forælder)

Gruppenniveau:

- **Gør fremmøde til** et tema på forældremøder allerede fra 0.klasse, så det bliver et helt naturligt tema at håndtere og diskutere med forældre.
- **Sæt fremmøde på** dagsordenen som tema i elevernes projektarbejde.
- **Tilbud om** Familieklasse.
- **Ansættelse af** en skolecoach som evt. kan deles med andre skoler i området. Skolecoachens arbejdsområde er skolefastholdelse i bred forstand.

Individniveau:

- **Elevernes altid opdaterede** fremmødeprotokol er et fast punkt på teammøder. Er der elever, der har begyndende fravær, som vi skal være opmærksomme på? Hvad gør vi? Brug hinanden som sparringspartnere.
- **Løbende registrering** af fraværsprotokol samt opfølgning på fraværet hos elever med inddragelse af forældrene.
- **Fremmøde i skolen** er et ansvarsområde, der med fordel kan fordeles på lige fod med andre ansvars-/interesseområder på skolen. AKT-lærerne (Adfærd, Kontakt, Trivsel) kunne have 'fremmøde i skolen' som særligt ansvars-/interesseområde.

Få mere inspiration og konkrete ideer til at lave jeres egen strategi og rutiner for, hvordan I som skole ønsker at arbejde med at forebygge skolefravær på www.godtdukom.dk

---

7 REFERENCER OG IDEER TIL FORTSAT LÆSNING

Hjordt, Tommy og Wilson, Henriette (2010): *Familieklasser i skolen*. Dafolo.
Holmgren, Anette og Martin Nevers red. (2012): *Narrativ praksis i skolen*. Hans Reitzels Forlag.
Murphy, John J (2008): *Solution-Focused Counseling in Schools*. American Counseling Association
Nordahl, Thomas (2004). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. Hans Reitzels Forlag.
Rutter, Michael (1997). *Den livslange udvikling* (s.13-71). Hans Reitzels Forlag.
Seikkula, Jaakko (2008). *Åben dialog og netværksarbejde*. Hans Reitzels Folag.
Winslade, John M. og Gerald D. Monk (2007): *Narrativ vejledning i skolen*. Dansk Psykologisk Forlag
White, Michael (2006) *Narrativ teori*. Hans Reitzels Forlag.
White, Michael (2006a) *Narrativ praksis*. Hans Reitzels Forlag.

Netsider:

www.projektskulk.dk. Projekt Skulks hjemmeside, hvor projekt og indsatser er beskrevet.

www.aarhus.dk/da/borger/familie-boern-og-unge/Skole/Projekt-Skulk.aspx. Projekt Skulk på Aarhus Kommunes hjemmeside, hvor projekt og indsatser er detaljeret beskrevet.

www.godtdukom.dk. Ministeriet for Børn og Undervisning.

www.inddrag.nu/netvaerksmoder. Metode og skabeloner til afholdelse af netværksmøder. Servicestyrelsen.

